สหประชาชาติ A/HRC/60/35/Add.5

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ

การเผยแพร่: ทั่วไป
23 กรกฎาคม 2025

ต้นฉบับ: ภาษาอังกฤษ

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
สมัยประชุมที่ 60
8 กันยายน–3 ตุลาคม 2025
ระเบียบวาระที่ 3
การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พลเรือน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งหมด รวมถึงสิทธิในการพัฒนา

การบังคับบุคคลให้สูญหายในบริบทของการปกป้องที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

รายงานของคณะการทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการทำให้สูญหายโดยไม่สมัครใจ (Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances)

บทสรุป

ในรายงานนี้ คณะการทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการทำให้สูญหายโดยไม่สมัครใจได้ดำเนินการตรวจสอบแนวโน้มการบังคับบุคคลให้สูญหายที่น่าตกใจทั่วโลก โดยมีเป้าหมายเป็นบุคคลที่ปกป้องที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (นักปกป้อง LNRE) การสูญหายเหล่านี้มักเกิดขึ้นในสถานการณ์ของการเลือกปฏิบัติในระบบหลักนิติธรรมที่มีความอ่อนแอ และกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ โดยมีการสมรู้ร่วมคิดหรือการให้ความยินยอมจากเจ้าหน้าที่รัฐ รายงานนี้เน้นย้ำถึงผลกระทบที่ไม่เป็นธรรมของกลุ่มชนพื้นเมือง ชุมชนเชื้อสายแอฟริกัน และประชากรในชนบท รวมถึงเน้นย้ำบทบาทขององค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินที่เปิดโอกาสให้เกิดหรือกระทำการละเมิดดังกล่าวโดยมีการให้ความยินยอมจากรัฐ

รายงานนี้ให้การวิเคราะห์อย่างครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง รูปแบบของการละเว้นโทษ และแรงผลักดันเชิงโครงสร้างของเบื้องหลังการบังคับบุคคลให้สูญหาย อีกทั้งยังวางกรอบฐานหน้าที่ของทั้งตัวแสดงที่เป็นรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย และเสนอคำแนะนำที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้แน่ใจว่ามีการป้องกัน ภาระความรับผิดชอบ และการชดใช้ค่าเสียหายแบบองค์รวมสำหรับเหยื่อและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

I. บทนำ

1. ในระหว่างการประชุมครั้งที่ 131 คณะการทำงานว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการทำให้สูญหายโดยไม่สมัครใจ ("คณะการทำงาน") ได้ตัดสินใจดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหายในบริบทของการปกป้องที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (LNRE) [1] เพื่อจุดประสงค์นี้ คณะการทำงานจึงได้จัดการปรึกษาหารือกันหลายครั้ง [2] ซึ่งรวมถึงการปรึกษาหารือระดับภูมิภาคในทวีปอเมริกา เอเชีย และแอฟริกา และมีการสัมภาษณ์ประมาณ 50 ครั้ง ซึ่งประกอบด้วยผู้ถืออำนาจกลไกพิเศษของสหประชาชาติและเจ้าหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights หรือ OHCHR) คณะการทำงานได้รับการส่งข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากการเปิดรับรวมทั้งสิ้น 31 ฉบับ โดย 2 ฉบับมาจากประเทศสมาชิก 1 ฉบับมาจาก OHCHR 1 ฉบับจากสถาบันระดับชาติ 1 ฉบับจากบุคคลทั่วไป และ 25 ฉบับที่ส่งมาร่วมกันซึ่งเป็นตัวแทนจากองค์กรภาคประชาสังคมและสถาบันการศึกษาจำนวน 264 แห่ง [3] คณะการทำงานขอแสดงความขอบคุณอย่างสุดซึ้งแก่ผู้ที่เข้าร่วมในการปรึกษาหารือและการสัมภาษณ์ ตลอดจนผู้ที่ได้ส่งข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร

2. ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แนวโน้มที่น่าเป็นกังวลและมีการบันทึกไว้เป็นอย่างดี [4] ได้เกิดขึ้นโดยนักปกป้องที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (นักปกป้อง LNRE) ได้ตกเป็นเหยื่อของการบังคับบุคคลให้สูญหายในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการตอบโต้การรณรงค์ของพวกเขา นักปกป้องเหล่านี้มักจะเผชิญกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากความเปราะบางที่ทับซ้อนกัน พื้นที่ห่างไกลที่คนกลุ่มนี้ดำเนินงาน กลุ่มผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่ได้รับแรงกดดันจากคนกลุ่มนี้ หรือการเป็นส่วนหนึ่งของชนพื้นเมืองหรือชุมชนชายขอบอื่นๆ

3. คณะการทำงานมีความประสงค์จะแจ้งให้ทราบว่ารายงานฉบับนี้ใช้คำว่า "นักปกป้อง LNRE" เพื่อสื่อถึงบุคคลที่มีส่วนร่วมในการปกป้องที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยไม่คำนึงว่าบุคคลเหล่านี้จะระบุตนเองว่าเป็น "นักปกป้อง" หรือไม่ ด้วยคำศัพท์แบบสื่อโดยรวมนี้ คณะการทำงานต้องการให้การยอมรับถึงกลุ่มคนหลากหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความพยายามเหล่านี้ ซึ่งครอบคลุมแต่ไม่จำกัดเพียงชุมชนในชนบท กลุ่มชนเผ่า หรือกลุ่มชนพื้นเมืองที่ต่อต้านการยึดครองที่ดิน เกษตรกรรายย่อย หรือชาวประมงที่ปกป้องแหล่งทำกินของตนเอง ทนายความที่ท้าทายต่อใบอนุญาตของรัฐและสัมปทานสำหรับโครงการพัฒนา

---

[1] A/HRC/WGEID/131/1, ย่อหน้า. 19.

[2] คณะการทำงานขอแสดงความขอบคุณจากใจจริงแก่ Berkeley Human Rights Clinic, CEJIL, NOMADESC, ALLIED, Natural Justice, American Bar Association และ OHCHR ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำหรับการสนับสนุนอันมีค่าในช่วงการเตรียมการ และระหว่างการปรึกษาหารือระดับภูมิภาค คณะการทำงานยังขอแสดงความขอบคุณแก่คุณเอลิซา มอร์เกรา (Ms. Elisa Morguera), คุณแมรี่ ลอว์เลอร์ (Ms. Mary Lawlor), คุณอเลฮานดรา กอนซา, (Ms. Alejandra Gonza), คุณอัสตริด ปูเอนเตส ริอาโญ (Ms. Astrid Puentes Riaño), คุณเฟร์นันดา โฮเพนไฮม์ (Ms. Fernanda Hopenhaym), คุณอเนกซา อัลเฟรด (Ms. Anexa Alfred), คุณมิเชล ฟอร์สต์ (Mr. Michel Forst), มหาวิทยาลัยนูเรมเบิร์ก (University of Nuremberg) และ Berkeley Human Rights Clinic สำหรับข้อมูลสำคัญในการจัดเตรียมรายงานฉบับนี้

[3] สามารถดูคำขอรับข้อมูลและความร่วมมือที่ได้รับ (ยกเว้นข้อมูลที่เป็นความลับ) ได้ที่นี่: https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2025/call-submissions-thematic-report-enforced-disappearances-context-defense-land ข้อมูลที่มีในการศึกษานี้จะอิงจากข้อมูลที่ได้รับและการปรึกษาหารือที่ได้จัดขึ้น เว้นแต่ว่าจะระบุไว้เป็นอย่างอื่น และจะมีการอ้างอิงโดยตรงถึงข้อมูลดังกล่าวเฉพาะเมื่อมีการระบุตัวเลขหรือมีการร้องขออย่างชัดเจนเท่านั้น หากข้อมูลนั้นไม่เป็นความลับ

[4] ดู Global Witness, "Missing Voices: The violent erasure of land and environmental defenders", 10 กันยายน 2024; Alliance for Land, Indigenous and Environmental Defenders, "Uncovering the Hidden Iceberg: A Global Perspective", 2024.

นักข่าวที่สืบสวนและเปิดโปงอาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อม
และนักรณรงค์เยาวชนที่รวมพลเพื่อดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศ

4. คณะการทำงานเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการแบ่งแยกจากกันไม่ได้ของสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจากพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในบริบทของการบังคับบุคคลให้สูญหายอย่างต่อเนื่อง โดยได้สังเกตเห็นว่านักปกป้องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมักตกเป็นเหยื่อของการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งการรณรงค์ของพวกเขา [5]
ความเกี่ยวข้องที่มีร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของสิทธิต่างๆ
เหล่านี้สามารถเห็นได้ชัดเป็นพิเศษในกรณีของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย

5. คำจำกัดความของการบังคับบุคคลให้สูญหายครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งอย่างน้อยคือการให้ความยินยอมโดยอ้อม
การสูญหายที่ดำเนินการโดยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐจะถือว่าเป็นการบังคับบุคคลให้สูญหายก็ต่อเมื่อการดำเนินการนั้นมีการสนับสนุนไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม
รวมถึงมีการยินยอมหรือให้ความยินยอมจากทางรัฐ
ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐอาจรวมถึงกลุ่มติดอาวุธที่ไม่ใช่รัฐ องค์กรอาชญากรรม
บริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ
บริษัททหารและการรักษาความปลอดภัยเอกชน เป็นต้น
ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐซึ่งใช้อำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกับรัฐบาลหรือควบคุมโดยพฤตินัยเหนืออาณาเขตหรือประชากร โดยกระทำการโดยไม่ได้รับอนุญาต การสนับสนุน
หรือการให้ความยินยอมจากรัฐ อาจกระทำการที่เทียบเท่ากับการบังคับบุคคลให้สูญหาย[6]

6. สำหรับการกระทำที่กระทำการโดยองค์กรธุรกิจ
คณะการทำงานขอเน้นย้ำถึงความเกี่ยวข้องของหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGP) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรธุรกิจต่างๆ
มีความรับผิดชอบต่อการหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น
สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้สูญหาย
และมีความรับผิดชอบต่อการแก้ไขผลกระทบจากการมีส่วนร่วมใดๆ
ที่อาจอยู่ในการละเมิดดังกล่าว อีกทั้งองค์กรธุรกิจยังต้องป้องกัน บรรเทา
และเยียวยาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอันไม่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงาน ผลิตภัณฑ์หรือบริการ หรือความสัมพันธ์ทางธุรกิจขององค์กร
แม้ว่าองค์กรธุรกิจจะไม่ได้มีส่วนที่ทำให้เกิดผลกระทบดังกล่าว[7]

7. คณะการทำงานได้รับการสื่อสารเกี่ยวกับกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายในบริบทของการปกป้อง LNRE ในหลายๆ รัฐ ซึ่งรวมถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน[8] โคลอมเบีย[9] กัวเตมาลา[10] อินเดีย [11] เม็กซิโก [12] เนปาล [13] นิการากัว [14] เปรู [15] ฟิลิปปินส์ [16] และไทย [17]
ตามที่อำนาจด้านมนุษยธรรมร่วมกับกลไกพิเศษอื่นๆ ระบุไว้
คณะการทำงานยังได้ส่งการสื่อสารเกี่ยวกับกรณีที่เกี่ยวข้องไปยังประเทศอื่นๆ อีกด้วย ได้แก่

[5] A/HRC/30/38/Add.5, ย่อหน้า. 73-75.
[6] ดู A/HRC/42/40, ย่อหน้า. 94.
[7] Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, โดยเฉพาะหลักการชี้แนะข้อที่ 11, 13 และ 14. ดูเพิ่มเติม A/HRC/RES/17/4.
[8] A/HRC/WGEID/116/1, ย่อหน้า. 37.
[9] E/CN.4/2002/79, ย่อหน้า. 93, E/CN.4/1989/18, ย่อหน้า. 79.
[10] E/CN.4/1994/26, ย่อหน้า. 215.
[11] A/HRC/WGEID/118/1, ย่อหน้า. 59 และ IND 9/2019.
[12] E/CN.4/2004/58, ย่อหน้า. 195,E/CN.4/1998/43, ย่อหน้า. 261 และ MEX 1/2023
[13] E/CN.4/2003/70, ย่อหน้า. 127.
[14] A/HRC/WGEID/132/1, ย่อหน้า. 83 (a).
[15] E/CW.4/1991/20, ย่อหน้า. 299 และ E/CN.4/1989/18, ย่อหน้า. 226.
[16] A/HRC/WGEID/131/1, ย่อหน้า. 99.
[17] A/HRC/WGEID/103/1, ย่อหน้า. 174, A/HRC/WGEID/132/1, ย่อหน้า. 114 และ THA 2/2019.

อาร์เจนตินา [18] อิหร่าน (สาธารณรัฐอิสลาม) [19] สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว [20] ราชรัฐลักเซมเบิร์ก[21] สหพันธรัฐรัสเซีย[22] ยูกันดา[23] และสหสาธารณรัฐแทนซาเนีย[24]

8. แม้ว่าจะไม่ใช่ประเด็นของรายงานฉบับนี้ แต่ความท้าทายเหล่านี้ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นในบริบทของความขัดแย้งด้วยอาวุธหรือข้อพิพาทด้านอาณาเขตซึ่งเป็นการเพิ่มอัตราการบังคับบุคคลให้สูญหาย รวมถึงนักปกป้อง LNRE

II. ลักษณะและปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย

9. คณะการทำงานได้รับการสื่อสารเกี่ยวกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชนพื้นเมืองมาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ตั้งแต่ปี 2016 เป็นอย่างน้อย ผู้เชี่ยวชาญอิสระได้แสดงความวิตกกังวลเกี่ยวกับ "อัตราที่น่าตกใจ" ของการโจมตีนักปกป้อง LNRE [25] แม้จะมีการให้ความสนใจจากนานาชาติเพิ่มมากขึ้น แต่อัตราความรุนแรงต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไป และต่อนักปกป้อง LNRE โดยเฉพาะได้กลายเป็น "วิกฤตระดับโลกอย่างแท้จริง" [26] คณะการทำงานรู้สึกเสียใจที่ข้อมูลแบบแยกประเภทและเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายนั้นมีอยู่ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลอื่นๆ อาจให้ข้อมูลเชิงลึกที่ช่วยให้เข้าใจถึงขอบเขตที่แท้จริงของความเสี่ยงที่นักปกป้องเหล่านี้ต้องเผชิญได้ จากสถิติที่มีอยู่ ระหว่างปี 2012 ถึง 2022 มีนักปกป้อง LNRE เสียชีวิต 1,733 ราย ซึ่งเฉลี่ยแล้วทุกๆ 2 วันจะมีผู้เสียชีวิต 1 ราย[27] ยกตัวอย่างเช่น ในปี 2022 มีนักปกป้อง LNRE เสียชีวิต 177 ราย โดยเป็นกลุ่มชนพื้นเมือง 36% ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลพวงมาจากความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เกี่ยวกับธุรกิจการเกษตร การทำเหมือง การตัดไม้ และโครงสร้างพื้นฐาน [28] ภายในปี 2023 จำนวนของผู้เสียชีวิตได้เพิ่มขึ้นเป็น 196 ราย โดยเป็นกลุ่มชนพื้นเมือง 43% และ 12% เป็นผู้หญิง ในขณะที่นักปกป้องรายอื่นๆ อีกจำนวนมากยังต้องเผชิญกับการข่มขู่ ความรุนแรง การตีตรา และการกำหนดความผิดอาญา[29]

10. อ้างอิงตามการสื่อสารที่ได้รับจากคณะการทำงาน เราพบว่าความรุนแรงต่อนักปกป้อง LNRE ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งประสบกับปัญหาหลักนิติธรรมที่มีความอ่อนแอ การทุจริต และความไม่เทียมบ่อยครั้งที่รัฐที่เกี่ยวข้องยังขาดกฎหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการดำเนินการและความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรธุรกิจ ซึ่งอันที่จริงแล้วมีปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่นำไปสู่การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เชื่อมโยงกันระหว่างปัจจัยเหล่านี้คือความเหลื่อมล้ำของอำนาจระหว่างนักปกป้องกับกลุ่มที่มีอิทธิพลที่พวกเขาต่อต้าน ตามที่ได้มีการบันทึกไว้โดยผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติ [30]

[18] ARG 1/2023.
[19] IRN 37/2021.
[20] LAO 3/2012.
[21] LUX 1/2023.
[22] RUS 3/2014.
[23] UGA 4/2024.
[24] TZA 4/2024 และ TZA 3/2025.
[25] A/71/281, ย่อหน้า. 2. ดูเพิ่มเติม A/HRC/26/25.
[26] A/71/281, ย่อหน้า. 26.
[27] Global Witness, "Decade of Defiance: Ten Years of Reporting Land and Environmental Activism Worldwide", กันยายน 2022, หน้า 16.
[28] Global Witness, "Standing Firm: The Land and Environmental Defenders on the Frontlines of the Climate Crisis", 2023, หน้า 11.
[29] Global Witness, "Missing Voices: The violent erasure of land and environmental defenders", 10 กันยายน 2024.
[30] Mexico must clarify fate and whereabouts of human rights defenders Ricardo Lagunes and Antonio Díaz and business must collaborate: UN experts, 20 กุมภาพันธ์ 2023 ดูเพิ่มเติม เช่น RUS 3/2014, THA 2/2016, MEX 9/2021, UGA 4/2024 และ TZA 1/2024, GBA 4/2024 และ USA 10/2024.

องค์กรภาคประชาสังคม[31] และองค์กรระหว่างประเทศ[32] เราพบว่าการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายมักเป็นผลมาจากการสมรู้ร่วมคิดระหว่างรัฐ องค์กรธุรกิจ และกลุ่มอาชญากรรม โดยบ่อยครั้งมักมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องและเพิ่มผลกำไรที่ได้มาจากอุตสาหกรรมการสกัดทรัพยากร ธุรกิจการเกษตร การร่วมทุนด้านพลังงาน และโครงการพัฒนา เป็นต้น

A. อัตลักษณ์และชุมชน

11. ผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้บรรยายถึงนักปกป้อง LNRE ว่าเป็น "กลุ่มนักปกป้องที่มีความหลากหลายมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง" ซึ่งสะท้อนถึง "กลุ่มคน ลักษณะ และเส้นทางที่หลากหลาย..."[33] หลายคนได้กลายมาเป็นนักปกป้อง "โดยบังเอิญ" หรือ "โดยจำเป็น" และถูกบีบบังคับให้ต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติของตน[34] ซึ่งอันที่จริงแล้ว นักปกป้อง LNRE ได้เผชิญกับความอันตรายอย่างยิ่งเนื่องจากต้องพัวพันอยู่ตรงกลางระหว่างกลุ่มชนชั้นนำที่มีอำนาจสูงสุดของโลกทั้งทางด้านองค์กร การเงิน หรือรัฐบาล กับทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าที่สุดของโลกบางส่วนซึ่งมักจะตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นดินแดนของชุมชนที่เปราะบางที่สุด

12. ในทั่วโลก มีการรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจำนวน 1,538 ครั้งจาก 105 ประเทศในปี 2023 ซึ่งนักปกป้องที่ตกเป็นเป้าหมายมากที่สุดเป็นกลุ่มชนพื้นเมือง บุคคลที่มีเชื้อสายแอฟริกัน และเป็นชุมชนชาวไร่ชาวนาในอเมริกา[35] การได้รับการยอมรับในฐานะนักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถช่วยให้นักปกป้อง LNRE เข้าถึงกลไกการคุ้มครอง เพิ่มการมองเห็น และลดความเสี่ยงของการบังคับบุคคลให้สูญหายได้ อย่างไรก็ตาม นักปกป้องหลายคนไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในรัฐที่ตนปฏิบัติงานอยู่

13. ในทำนองเดียวกัน การยอมรับถึงกลุ่มชนพื้นเมืองในกรอบของกฎหมายภายในประเทศถือเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็มักจะขาดหายไป จากการปรึกษาหารือในเอเชียเผยให้เห็นว่า เมื่อถูกจัดประเภทเป็นเพียง "ชนกลุ่มน้อย" กลุ่มชนพื้นเมืองจะดิ้นรนเพื่อยืนยันถึงสิทธิของตนและทวงคืนความยุติธรรมในประเด็นปัญหาต่างๆ เช่น การบังคับบุคคลให้สูญหาย การขาดการยอมรับนี้นำไปสู่การถูกกีดกันออกจากกระบวนการปรึกษาหารือและละเลยผลกระทบของการลงทุนจากต่างประเทศและโครงการพัฒนาในที่ดิน วัฒนธรรม และภาษาของคนกลุ่มนี้

14. อีกทั้งนักปกป้องเชื้อสายแอฟริกันยังได้รับการยอมรับที่ไม่เพียงพออีกด้วย คนเหล่านี้มักถูกจัดกลุ่มรวมกับกลุ่มชนพื้นเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยแม้ว่าจะเผชิญกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้นและแตกต่างกัน ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นของการบันทึกข้อมูลเฉพาะบริบทที่แม่นยำยิ่งขึ้นและกรอบการคุ้มครองที่เหมาะสม ชุมชนการิฟูน่า (Garífuna)แห่ง Triunfo de la Cruz ในฮอนดูรัสเป็นตัวอย่างของความยากลำบากที่ชุมชนเชื้อสายแอฟริกันต้องเผชิญ[36] ชุมชนกลุ่มนี้ต้องประสบกับการถูกยึดครองที่ดินโดยส่วนหนึ่งของดินแดนที่สืบทอดต่อจากบรรพบุรุษของพวกเขาถูกขายหรือถูกกำหนดให้ใช้ในการพัฒนาเชิงท่องเที่ยวโดยไม่ได้รับความยิ

---

[31] ดู Global Witness, "Decade of Defiance: Ten Years of Reporting Land and Environmental Activism Worldwide"; Global Witness, "Standing Firm: The Land and Environmental Defenders on the Frontlines of the Climate Crisis"; Global Witness, "Missing Voices: The violent erasure of land and environmental defenders", 10 กันยายน 2024.

[32] UNECE, AC/WGP-24/Inf.16; UNDP, "UNDP reports reveal the human rights defenders are still targeted by businesses, with 37% resulting in violence leading to loss of life.", 11 กุมภาพันธ์ 2024.

[33] A/71/281, ย่อหน้า. 53.

[34] อ้างแล้ว.

[35] Front Line Defenders, "Global Analysis 2023/24", 2024, หน้า 11-12. 2024. ในจำนวนการละเมิด 1,538 ครั้งนี้ การละเมิดที่ได้รับการรายงานมากที่สุดในโลก ได้แก่ การจับกุม/ควบคุมตัวโดยพลการ (15%) การดำเนินคดีทางกฎหมาย (13%) การข่มขู่ (10.2%) การเฝ้าติดตาม (9.8%) และการทำร้ายร่างกาย (8.5%) ในระดับภูมิภาค การละเมิดในบริบทของนักปกป้อง LNRE ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในแอฟริกาและอเมริกา

[36] ชุมชน Triunfo de la Cruz เป็นส่วนหนึ่งของ Black Fraternal Organization of Honduras (*Organización Fraternal Negra Hondureña* หรือ OFRANEH) ซึ่งเป็นองค์กรที่ดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนการิฟูน่าซึ่งเป็นชุมชนเชื้อสายแอฟริกัน

นยอม ซึ่งในปี 2020 นักปกป้องที่ดินชาวการิฟูน่า 5 รายถูกบังคับให้ออกจากบ้านและหายตัวไป[37]

15. คณะการทำงานได้สังเกตเห็นด้วยความกังวลอย่างยิ่งถึงการกำหนดความผิดอาญาต่อนักปกป้อง LNRE ที่เพิ่มมากขึ้น ในกัวเตมาลา หัวหน้ากลุ่มชาวประมงพื้นบ้านที่ทำหน้าที่ปกป้องแหล่งน้ำจากมลภาวะถูกบังคับให้สูญหายและต่อมาได้ถูกดำเนินคดีในข้อหาแย่งชิงที่ดินซึ่งถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการกุขึ้นมา [38] ในทำนองเดียวกัน ผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของกลุ่มชนพื้นเมืองได้สังเกตเห็นว่านักปกป้อง LNRE มักถูกจับกุมโดยอาศัย "มาตรฐานของหลักฐานที่ต่ำ" "คำให้การของพยานไม่มีหลักฐานยืนยัน" และไม่มี "การเชื่อมโยงที่ชัดเจนระหว่างข้อกล่าวหากับการกระทำที่ถูกกล่าวหา"[39]

16. การได้รับการยอมรับในฐานะนักปกป้อง LNRE ยังช่วยต่อกรกับการกำหนดความผิดอาญา การตีตรา การใส่ร้ายป้ายสี และการคุกคามได้อีกด้วย ผู้ใดที่ต่อต้านการลงทุนจากต่างประเทศ กิจกรรมสกัดทรัพยากร หรือโครงการพัฒนามักจะถูกตีตราโดยรัฐหรือสื่อว่าเป็น "กลุ่มต่อต้านการพัฒนา" "ผู้ก่อการร้าย" "ผู้ก่อการร้ายด้านสิ่งแวดล้อม" ซึ่งมีการรายงานว่ามีการใช้กลวิธีนี้เพื่อปกป้องรัฐและองค์กรที่มีอิทธิพล ทำลายชื่อเสียงในด้านการดำเนินงานของนักปกป้อง อ้างเหตุผลในการเฝ้าติดตาม และเชื่อมโยงนักปกป้องกับการสืบสวนเกี่ยวกับการก่อการร้าย [40] ซึ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในฟิลิปปินส์ คณะการทำงานสังเกตเห็นการปฏิบัติที่เรียกว่า "การติดแท็กสีแดง" (red-tagging) ซึ่งถูกกล่าวหาว่าใช้เพื่อโจมตีนักปกป้อง LNRE ผ่านการเทียบเคียงคนกลุ่มนี้กับนักรบอย่างผิดๆ และส่งผลให้เกิดการบังคับบุคคลให้สูญหาย[41]

17. การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายมักเกิดขึ้นบ่อยครั้งในบริบทที่กำหนดโดยการเลือกปฏิบัติในระบบ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง มรดกอาณานิคม และการเหยียดเชื้อชาติทางสิ่งแวดล้อม [42] วิธีการนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกดขี่เพื่อปิดปากประชากรชายขอบซึ่งมีอัตลักษณ์ที่ทับซ้อนกัน ปฏิเสธสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในกระบวนการตัดสินใจ และทำลายความพยายามของคนกลุ่มนี้ในการกำหนดอนาคตที่ยั่งยืน หนึ่งในตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนที่สุดว่ากลุ่มชนพื้นเมืองทั่วโลกยังคงต้องการการเยียวยาคือการขาดการเข้าถึงและความปลอดภัยในดินแดนดั้งเดิมของพวกเขาอย่างต่อเนื่อง[43]

18. คณะการทำงานเน้นย้ำถึงรายงานการบังคับบุคคลให้สูญหายของนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในไทยอย่าง พอละจี รักจงเจริญ หรือ "บิลลี่" [44] ในปี 2014 ซึ่งเป็นตัวอย่างของความเปราะบางและความเสี่ยงร้ายแรงที่นักปกป้อง LNRE แต่ละคนต้องเผชิญเมื่อการดำเนินงานของพวกเขาก่อให้เกิดความขัดแย้งกับรัฐที่มีอำนาจหรือตัวแสดงทางเศรษฐกิจ นายรักจงเจริญเป็นนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิที่ดินและเป็นผู้นำของชาวกะเหรี่ยง โดยเขาได้วางแผนยื่นฟ้องรัฐร่วมกับชาวบ้านคนอื่นๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในกรณีการกำหนดที่ดินของชาวบ้านเพื่อใช้ในการอนุรักษ์โดยไม่ได้ปรึกษาหารือล่วงหน้าและมีการรายงานว่ารัฐมีการใช้ความพยายามที่รุนแรงในการขับไล่พวกเขาออกไป เจ้าหน้าที่อุทยานได้ถูกกล่าวหาว่าจับกุมนายรักจงเจริญในขณะที่กำลังเดินทางเพื่อไปพบกับชาวบ้าน และนำไปสู่การบังคับบุคคลให้สูญหาย

---

[37] HND 2/2022, HND 3/2022, HND 2/2024. ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกา (Inter-American Commission on Human Rights หรือ IACHR) ได้ออกมาตรการป้องกันในกรณีนี้แล้วนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

[38] เหตุการณ์ดังกล่าวได้รับการรายงานว่าเป็นการควบคุมตัวโดยพลการและไม่ใช่การบังคับบุคคลให้สูญหายโดย UDEFEGUA "Informe 2018", หน้า 186.

[39] A/HRC/39/17, ย่อหน้า. 49.

[40] ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกา, "Report on the Criminalization of the Work of Human Rights Defenders", ย่อหน้า 57 และ 63–71; ดูเพิ่มเติม A/HRC/39/17, ย่อหน้า. 32.

[41] ดู PHL 1/2020; PHL 7/2019. ดูเพิ่มเติม การสังเกตการณ์เบื้องต้นโดยผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความเห็นและการแสดงออก, คุณไอรีน ข่าน (Ms Irene Khan), "Preliminary observations by the UN Special Rapporteur on freedom of opinion and expression, Ms Irene Khan, at the end of her visit to the Philippines", 2 กุมภาพันธ์ 2024.

[42] ดู A/HRC/48/78. ดูเพิ่มเติม A/77/549, ย่อหน้า. 16.

[43] FRA 5/2025

[44] A/HRC/WGEID/132/1, ย่อหน้า. 114.

โดยภรรยาและลูกสาวยังคงแสวงหาความจริงเกี่ยวกับชะตากรรมและที่อยู่ของเขามาจนถึงทุกวันนี้

19. ข้อมูลที่ได้รับจากคณะการทำงานยังบ่งชี้อีกด้วยว่าการขาดกระบวนการปรึกษาหารือที่เหมาะสมสำหรับการวางแผนโครงการต่างๆ ที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อ LNRE นั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการบังคับบุคคลให้สูญหาย การขาดการปรึกษาหารือหรือการปรึกษาหารือที่มีข้อบกพร่องกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบมักนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การอพยพโดยไม่สมัครใจ และการเผชิญหน้าโดยตรงกับนักปกป้อง LNRE ในบริบทที่แตกต่างกัน [45] การปรึกษาหารือในชุมชนอย่างไม่เพียงพอ มีข้อบกพร่อง หรือมีการจัดฉากจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งและความตึงเครียดในสังคม ความเสี่ยงต่อความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการเสียชีวิต กลไกการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการสำหรับกลุ่มชนพื้นเมืองมักถูกละเลยหรือถูกมองข้าม และเมื่อมีการปรึกษาหารือเกิดขึ้น จะมีรายงานว่ามีการรวมผู้เข้าร่วมแบบเลือกปฏิบัติหรือมีการข่มขู่คุกคาม และในบางกรณีก็มีการบังคับบุคคลให้สูญหาย

20. ความล้มเหลวของรัฐในการกำหนดขอบเขต แบ่งเขต และออกทรัพย์สินในที่ดินสำหรับกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนอื่นๆ รวมถึงการไม่ดำเนินการใดๆ ในการแก้ไขข้อพิพาทเรื่องที่ดิน ยังถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการบังคับบุคคลให้สูญหายอีกด้วย ซึ่งอาจเลวร้ายลงได้เมื่อชุมชนไม่สามารถเข้าถึงการป้องกันทางกฎหมายด้านเกษตรกรรม การปกครอง หรือแพ่งที่เหมาะสมเมื่อเผชิญกับข้อพิพาทเรื่องที่ดินกับองค์กรธุรกิจหรือรัฐ การกำหนดกรรมสิทธิ์และสิทธิในที่ดินให้ถูกต้องตามกฎหมายสำหรับกลุ่มชนพื้นเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการรับประกันสิทธิตามกฎหมายในที่ดินของพวกเขา ซึ่งมักขึ้นอยู่กับอาชีพและการใช้ที่ดินแบบดั้งเดิม รวมถึงการยอมรับกฎหมายและหลักปฏิบัติตามจารีตประเพณีของพวกเขา การกระทำเช่นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่าชนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงทรัพยากร มีความเป็นอยู่ตามแบบดั้งเดิม และมีความสามารถในการปกครองดินแดนที่พวกเขาเป็นเจ้าของได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ยังคงป้องกันความขัดแย้งและรับรองความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ในบริบทนี้ คณะการทำงานได้ทบทวนกรณีที่แสดงให้เห็นว่าสิทธิในที่ดินและทรัพย์สินที่อ่อนแอและการขาดความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้ง รับรู้ล่วงหน้า และเป็นอิสระทำให้ชุมชนมีความเสี่ยงต่อการบังคับบุคคลให้สูญหายเพิ่มมากขึ้น[46]

21. อ้างอิงตามการปรึกษาหารือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและแรงจูงใจที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนผ่านพลังงานและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจและประเทศด้อยพัฒนา เช่น โครงการพลังงานหมุนเวียนขนาดใหญ่และการเพิ่มขึ้นของตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจ [47] ก่อให้เกิดความเสี่ยงใหม่ของการบังคับบุคคลให้สูญหาย ความต้องการที่ดินผืนใหญ่เพื่อใช้ในการสนับสนุนโครงการชดเชยคาร์บอน เช่น การปลูกป่า การปลูกป่าทดแทน และโครงการอนุรักษ์ ได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก แม้ว่าโครงการเหล่านี้จะถูกมองว่าเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาสภาพภูมิอากาศ แต่โครงการดังกล่าวอาจสร้างแรงจูงใจให้เกิดการซื้อขายที่ดิน ซึ่งเป็นการมองข้ามหรือละเมิดสิทธิของชุมชนที่มีความผูกพันทางจารีตประเพณีหรือบรรพบุรุษกับที่ดิน ซึ่งก่อให้เกิดความตึงเครียดที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงและการบังคับบุคคลให้สูญหาย ดังที่ปรากฏจากการปรึกษาหารือ

[45] ดูตัวอย่าง, A/68/262, ย่อหน้า. 51; A/72/170, ย่อหน้า. 23; A/HRC/39/17, ย่อหน้า. 36; และ A/HRC/39/62, ย่อหน้า. 46 – 62.

[46] ดูตัวอย่าง, UGA 4/2024, TZA 1/2024 และ USA 10/2024. ดูเพิ่มเติม A/HRC/39/17, ย่อหน้า. 30.

[47] ตลาดคาร์บอนภาคสมัครใจ (VCM) คือตลาดแบบกระจายอำนาจที่บุคคล บริษัท หรือองค์กรสามารถซื้อขายคาร์บอนเครดิตเพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ โดยเครดิตเหล่านี้เป็นตัวแทนของโครงการที่ลดหรือนำคาร์บอนออกจากชั้นบรรยากาศ

B. บริบททางภูมิศาสตร์

22. แต่ละประเทศและแต่ละภูมิภาคแสดงให้เห็นถึงแนวคิดด้านความเสี่ยงที่หลากหลายซึ่งกำหนดโดยการรวมกันของปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วยสถาบันของรัฐที่อ่อนแอ การทุจริต องค์กรอาชญากรรม ความขัดแย้งด้วยอาวุธและการมีอยู่ของกลุ่มติดอาวุธที่ไม่ใช่รัฐ การลงทุนจากต่างประเทศที่สำคัญ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากมาย และโครงการด้านพลังงานขนาดใหญ่

23. การลงทุนจากต่างประเทศ โครงการสกัดทรัพยากรและโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบกับ LNRE มักตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทที่มีรัฐที่อ่อนแอและมีชุมชนที่มีบทบาทน้อยหรือถูกเลือกปฏิบัติมาโดยตลอดอาศัยอยู่ ด้วยเหตุนี้ นักปกป้อง LNRE จึงไม่เพียงแต่ตกอยู่ในความเสี่ยงของการบังคับบุคคลให้สูญหายเนื่องจากการอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เกิดความรุนแรง แต่ยังเป็นเพราะพวกเขาออกเสียงคัดค้านอีกด้วย เนื่องจากความห่างไกลของหลายๆ พื้นที่เหล่านี้ นักปกป้อง LNRE จึงไม่สามารถพึ่งพาเจ้าหน้าที่รัฐให้ช่วยคุ้มครองได้ การขาดการมีอยู่ของรัฐหมายความว่าการบังคับบุคคลให้สูญหายมักได้รับการรายงานหรือสืบสวนต่ำกว่าความเป็นจริง ในบริบทดังกล่าว การไม่ดำเนินการใดๆ ของรัฐอาจเท่ากับการให้ความยินยอมตามการกระทำโดยตัวแสดงอื่นๆ

24. แม้ว่าการรายงานที่ต่ำกว่าความเป็นจริงยังคงเป็นเรื่องน่ากังวลในทั่วทุกภูมิภาค แต่คณะการทำงานยังได้รับข้อมูลที่น่าตกใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับเม็กซิโก ฮอนดูรัส เอกวาดอร์ เปรู กัวเตมาลา โคลอมเบีย และบราซิล ซึ่งระบุว่าเป็นประเทศที่อันตรายที่สุดสำหรับนักปกป้อง LNRE ในลาตินอเมริกา[48] โคลอมเบียยังคงเป็นประเทศที่อันตรายมากที่สุดโดยมีตัวเลขการฆาตกรรมที่เชื่อมโยงกับการปกป้องที่ดินสูงที่สุด[49] บราซิลเผชิญกับความท้าทายในด้านกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและปัญหาการกระจายการถือครองที่ดินซึ่งนำไปสู่การบังคับบุคคลให้สูญหาย[50] การละเว้นโทษอย่างต่อเนื่องในข้อหาบังคับบุคคลให้สูญหายในเม็กซิโก รวมถึงการมีส่วนร่วมตามข้อกล่าวหาขององค์กรอาชญากรรมและความรุนแรงต่อนักปกป้องที่เพิ่มมากขึ้น ถือเป็นเรื่องที่น่ากังวลเป็นอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับความรุนแรงต่อชนพื้นเมืองที่ปกป้อง LNRE[51] ในนิการากัวและบราซิล การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายที่ถูกกล่าวหาส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงกับความไม่เท่าเทียมในการกระจายการถือครองที่ดินและกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การตัดไม้ที่ผิดกฎหมาย[52] โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนิการากัว กลุ่มชนพื้นเมืองและชาวไร่ชาวนาได้รับผลกระทบจากการบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นอย่างมากมาโดยตลอดเมื่อมีความพยายามที่จะปกป้อง LNRE[53]

25. ในแอฟริกา การปกป้อง LNRE มีความอันตรายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (DRC) กานา เคนยา ไนจีเรีย แทนซาเนีย และยูกันดา[54] การสูญหายที่ถูกกล่าวหาในประเทศเหล่านี้มักจะเชื่อมโยงกับการประท้วงต่อต้านการแสวงหาประโยชน์จากที่ดินและแหล่งทรัพยากร สถานการณ์ดังกล่าวใน DRC มีความน่ากังวลเป็นพิเศษเนื่องจากมีรายงานการเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่รักษาสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก และไร้ซึ่งการสืบสวนที่เหมาะสมเพื่อพิจารณาว่าคนกลุ่มนี้เองก็เป็นเหยื่อของการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือไม่[55] ในยูกันดา มีการรายงานว่าการต่อต้านโครงการอย่างท่อส่งน้ำมันดิบในแอฟริกาตะวันออกนำไปสู่การจับกุมโดยพลการและการสูญหาย[56] ในไนจีเรีย

[48] Front Line Defenders, "Global Analysis 2023/24", 2024, หน้า 50 และ A/HRC/46/35, ย่อหน้า. 44.
[49] อ้างแล้ว.
[50] Observatorio de la Desaparición de Personas en Brasil Informe de Brasil.
[51] แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. Mexico: Land and Freedom? Criminalization of Defenders of the Land, Territory and Environment.
[52] อ้างแล้ว.
[53] Movimiento Campesino Nicaragua.
[54] Africa Network for Environment and Economic Justice. ดูเพิ่มเติม Elizka Relief Foundation.
[55] Maat for Peace, Development and Human Rights.
[56] อ้างแล้ว.

มีการรายงานว่าชาวโอโกนีต้องทุกข์ทรมานจากการทำลายสิ่งแวดล้อมและการกดขี่เนื่องจากการแสวงหาประโยชน์จากน้ำมัน[57]

26. จากข้อมูลที่ได้รับ ประเทศในเอเชียที่ได้รับการรายงานว่าเป็นอันตรายต่อนักปกป้อง LNRE มากที่สุดคืออินโดนีเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย [58] ในประเทศเหล่านี้ มีการรายงานว่าการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายมีความเชื่อมโยงกับกับกรรมสิทธิ์ที่ดินของบรรพบุรุษ การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การทำสงคราม และความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น มีการรายงานว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหายถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามการต่อต้านในบาลูจิสถาน โดยเฉพาะตั้งแต่ทศวรรษ 1970 [59] ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถานและโครงการพัฒนาอื่นๆ [60] อ้างอิงตามการส่งข้อมูลที่ได้รับ พบว่าในอินเดีย ภูมิภาคบาสตาร์เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของการบังคับบุคคลให้สูญหายและการละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากการแสวงหาประโยชน์จากแร่และการสร้างกำลังทหารจำนวนมาก มีการรายงานว่าชุมชนอดิวาซีในอินเดียเผชิญกับการกดขี่อย่างรุนแรง โดยนักปกป้อง LNRE มักถูกควบคุมตัวภายใต้ข้อหาที่ถูกกุขึ้นมาหรือฆาตกรรม[61]

C. ความหลากหลายของเหยื่อ

27. นักปกป้อง LNRE บางกลุ่มต้องเผชิญกับการข่มขู่ที่ทับซ้อนกันซึ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการบังคับบุคคลให้สูญหาย บุคคลและชุมชนที่อยู่ในชายขอบของสังคมอยู่แล้วเนื่องจากอายุ ความพิการ อัตลักษณ์ทางเพศ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ หรือสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต้องเผชิญกับความเปราะบางที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นและทับซ้อนกัน ทั้งในแง่ของโอกาสที่จะเกิดการสูญหายและผลกระทบที่ตามมา ในบริบทของนักปกป้อง LNRE อันตรายไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะเพียงระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นในระดับชุมชนอีกด้วย เนื่องจากการสูญหายของผู้นำชุมชนหรือนักปกป้องนั้นส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัว ความสามัคคีของสังคม และความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มที่มักจะอยู่เหนือพรมแดน

28. เมื่อนักปกป้อง LNRE ที่เป็นผู้หญิงถูกบังคับให้สูญหายหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้นหาคนที่ตนรักที่สูญหาย พวกเธอจะต้องเผชิญกับการข่มขู่ที่ทับซ้อนกันซึ่งมีรากฐานมาจากการเลือกปฏิบัติในระบบ การเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ และการกีดกันทางการเมือง [62] เมื่อพวกเธอเป็นผู้นำในการตามหาญาติที่สูญหาย พวกเธอมักจะได้รับบทบาทใหม่ในชุมชน ซึ่งเป็นการท้าทายบรรทัดฐานทางเพศแบบดั้งเดิมและเผชิญหน้ากับอุปสรรคทางสถาบัน วัฒนธรรม และกฎหมายซึ่งมีรากฐานมาจากโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่และมรดกจากลัทธิล่าอาณานิคม พวกเธอมักจะตกเป็นเป้าหมายของความรุนแรงที่มีรูปแบบทางเพศที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งรวมถึงการคุกคาม การข่มขู่ทางเพศ และการหมิ่นประมาท โดยมีรากฐานมาจากการเกลียดชังเพศหญิง ในหลายกรณี การลงโทษที่พวกเธอได้รับไม่ได้มีสาเหตุมาจากการปกป้อง LNRE เท่านั้น แต่ยังเกิดจากการละเมิดแบบแผนสังคมชายเป็นใหญ่อีกด้วย

29. การสูญหายของนักปกป้อง LNRE ซึ่งเป็นผู้อาวุโสหรือผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชนพื้นเมือง ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน ทำลายความเป็นผู้นำ

---

[57] ดู *Social and Economic Rights Action Center (SERAC) and the Center for Economic and Social Rights (CESR) v. Nigeria*, Communication 155/96, African Commission on Human and Peoples' Rights, 27 ตุลาคม 2001, และ *SERAP v.* Nigeria, Judgment No. ECW/CCJ/JUD/18/12, ECOWAS Community Court of Justice, 14 ธันวาคม 2012.

[58] Asian Forum for Human Rights and Development (FORUM-ASIA).

[59] AL PAK 1/2025.

[60] Baloch Yakjehti Committee.

[61] International Solidarity for Academic Freedom in India (InSAF India) และคณะ, "Enforced Disappearances of Adivasi Indigenous Peoples Resisting Takeover of Their Ancestral Lands to Facilitate Mining in Bastar Division, Chattisgarh, India".

[62] ดู A/HRC/WGEID/98/2.

และทำให้ความเปราะบางด้านเศรษฐกิจและนิเวศวิทยาทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อนักปกป้อง LNRE ถูกบังคับให้สูญหาย ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจะสูญเสียผู้ปกป้องคนสำคัญไป ซึ่งไม่อาจแยกออกจากสิทธิในการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ มรดกทางวัฒนธรรม ปัจจัยในการดำรงชีวิตได้
และในกรณีของกลุ่มชนพื้นเมืองยังรวมถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง ตลอดจนสิทธิในการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งแวดล้อม [63] นอกจากนี้ เมื่อนักปกป้อง LNRE ถูกบังคับให้สูญหาย
กลุ่มของนักปกป้องดังกล่าวที่เคยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกลับต้องสูญเสียความเป็นปึกแผ่นไป เนื่องจากความโศกเศร้า ความหวาดกลัว และการขาดทิศทางที่ชัดเจน อีกทั้งนักปกป้อง LNRE ที่เป็นผู้อาวุโสและผู้นำชุมชนยังมักเป็นตัวแทนและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการจัดการที่ดิน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และความสามัคคีระหว่างรุ่น การสูญเสียดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนอ่อนแอลงและคนรุ่นใหม่ขาดการชี้นำ จึงยิ่งทำให้ความเปราะบางต่อการกัดกร่อนทางวัฒนธรรมและการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมมีมากขึ้น ผลกระทบเหล่านี้มักเป็นปัจจัยกระตุ้นต่อผู้กระทำความผิด ยกตัวอย่างเช่น การบังคับบุคคลให้สูญหาย [64] ของนายสมบัด สมพอน ในสปป.ลาวในปี 2012 เป็นที่เข้าใจกันอย่างกว้างขวางในฐานะความพยายามที่จะทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาระดับรากหญ้าอ่อนแอลง[65]

30. การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายยิ่งบั่นทอนความพยายามระดับโลกในการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม
นักปกป้องเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นระบบเตือนภัยล่วงหน้าและผู้สื่อสารที่สำคัญเกี่ยวกับผลกระทบในพื้นที่จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ช่วยระบุการปฏิบัติที่ไม่ยั่งยืน ท้าท้ายโครงการสกัดทรัพยากรที่สร้างความเสียหาย และเสนอทางเลือกที่เป็นไปได้ซึ่งมีพื้นฐานมาจากองค์ความรู้ในพื้นที่และพื้นเมือง ตลอดจนการจัดการที่อิงตามชุมชน
การบังคับบุคคลให้สูญหายเหล่านี้เป็นการขัดขวางผู้อื่นไม่ให้พูดถึงความอยุติธรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำลายเครือข่ายนักเคลื่อนไหวในชุมชน และทำให้พื้นที่สำคัญในการอภิปรายสาธารณะอ่อนแอลง
ในช่วงเวลาที่ประชาคมระหว่างประเทศต้องเผชิญหน้ากับวิกฤตอันเร่งด่วน 3 ประการ อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และมลพิษ [66] การบังคับบุคคลให้สูญหายของเหล่าผู้นำที่ต่อสู้กับวิกฤตดังกล่าวส่งผลให้การพัฒนาวิธีแก้ปัญหาที่เท่าเทียม ยั่งยืน และอิงตามสิทธิมนุษยชนตกอยู่ในความเสี่ยง ในแง่นี้ การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายไม่เพียงแต่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลที่สูญหายและครอบครัวเท่านั้น แต่ยังเป็นการขัดขวางความพยายามที่มีร่วมกันในการปกป้องโลกนี้อีกด้วย[67]

31. สำหรับหลายๆ ชุมชน รวมถึงกลุ่มชนพื้นเมือง ที่ดินและธรรมชาติไม่ได้เป็นเพียงแค่ทรัพยากร แต่ยังเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม [68] ซึ่งไม่มีการแบ่งหรือแยกออกจากกันระหว่างที่ดินและมนุษย์ ที่ดินไม่ได้เป็นเพียงทรัพยากรที่สามารถแสวงหาประโยชน์ได้เพียงเท่านั้น แต่ยังถูกมองว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นแกนหลักของอัตลักษณ์ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน [69] ชุมชนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกับ "พระแม่ธรณี" และ "พระแม่ธรรมชาติ" และคนในชุมชนมีความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับผู้ที่อาจถือเป็นเหยื่อในกรณีของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย ในบริบทนี้ การทำลายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหายอาจถูกมองว่าเป็นการโจมตีธรรมชาติด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ในโคลอมเบีย Special Jurisdiction for Peace (JEP) ได้ยอมรับว่าแม่น้ำคอกา (Cauca River) เป็นเหยื่อ

[63] ดู A/HRC/30/38/Add.5.
[64] LAO 3/2012, LAO 2/2013, LAO 1/2021.
[65] OHCHR, "'Where is Sombath?' Family of disappeared Lao activist demands answers", 4 ตุลาคม 2024.
[66] ข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, "'Well past the hour' for countries to align climate laws with human rights obligations, says High Commissioner", 28 พฤษภาคม 2024.
[67] ดู A/HRC/56/46
[68] IACtHR. Comunidad Indígena Yakye Axa Vs Paraguay, ย่อหน้า. 135.
[69] IACtHR. Comunidad Indígena Maya Q'eqchi' Agua Caliente vs. Guatemala, ย่อหน้า. 103.

หลังจากที่กองกำลังกึ่งทหารได้มีการสมรู้ร่วมคิดกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อใช้แม่น้ำดังกล่าวเป็นหลุมศพหมู่ระหว่างปี 2000 ถึง 2004 [70]
การยอมรับนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมทางนิเวศวิทยาของแม่น้ำเท่านั้น
แต่ยังสะท้อนถึงอันตรายทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นต่อชุมชนโดยรอบอีกด้วย
การยอมรับนี้ทำให้สามารถเอาชนะแนวคิดทางกฎหมายที่สืบทอดต่อกันมาได้
ซึ่งแนวคิดดังกล่าวถือว่าธรรมชาติเป็นเพียงวัตถุและทรัพยากรที่สามารถใช้ประโยชน์ได้
การยอมรับธรรมชาติในฐานะวัตถุที่มีสิทธิยังหมายความถึงการทำให้บทบาทเชิงโครงสร้างของธรรมชาติในการรักษาสมดุลที่สำคัญของเงื่อนไขที่ทำให้โลกสามารถอยู่อาศัยได้ปรากฏชัดอีกด้วย[71]

32. ยกตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีที่ได้รับการยอมรับ เช่น กฎหมายของโคลอมเบียที่ยอมรับอย่างชัดเจนว่ากลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนต่างๆ เป็นเหยื่อ โดยระบุว่า "สำหรับกลุ่มชนพื้นเมือง ดินแดนถือเป็นเหยื่อ
เมื่อพิจารณาถึงโลกทัศน์ของพวกเขาและสายสัมพันธ์พิเศษที่มีร่วมกันซึ่งเชื่อมโยงพวกเขาเข้ากับพระแม่ธรณี โดยไม่เกิดอคติต่อสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น ให้เข้าใจว่าผู้ถือสิทธิภายใต้กฤษฎีกานี้ คือกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชน และสมาชิกของคนเหล่านี้ที่ได้รับการพิจารณาเป็นรายบุคคล"[72]

D. อันตรายระหว่างรุ่น

33. การบังคับบุคคลให้สูญหายก่อให้เกิดความอันตรายระหว่างรุ่นได้
ความเจ็บปวดทางใจและความไม่แน่นอนเกี่ยวกับชะตากรรมและที่อยู่ของคนที่ตนรักส่งผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชนเป็นเวลาหลายปี โดยก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจ วัฒนธรรม และวัตถุซึ่งแทบจะไม่ได้รับการเยียวเลย ประเด็นนี้เห็นได้ชัดจากกรณีที่เกี่ยวข้องกับนักปกป้อง LNRE ซึ่งชุมชนไม่เพียงแต่สูญเสียบุคคล
แต่ยังสูญเสียการเข้าถึงและการปกป้องที่ดินและทรัพยากรที่บุคคลเหล่านั้นได้ต่อสู้เพื่อคุ้มครองอีกด้วย

34. อันตรายระหว่างรุ่นที่เกิดจากการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายส่งผลกระทบต่อเด็กๆ ในลักษณะต่อไปนี้ (i) ในด้านการขาดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม เด็กๆ จะต้องเผชิญกับการขาดการเชื่อมโยงจากมรดกทางวัฒนธรรมของตน
เนื่องจากการสูญเสียความเชื่อมโยงระหว่างการปฏิบัติทางด้านวัฒนธรรมและภาษา
ซึ่งสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการสืบสานวัฒนธรรมของตนเอง (ii) ในด้านการสูญเสียสายสัมพันธ์ในดินแดน
การอพยพโดยไม่สมัครใจเป็นการขัดขวางความสามารถของเด็กๆ
ในการรักษาความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ภาษา การศึกษา และสุขภาพของตน
ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลต่อความสามารถในการมีส่วนร่วมในหลักปฏิบัติของชุมชนและการใช้สิทธิของตนเอง (iii) ในด้านการหยุดชะงักของการถ่ายทอดองค์ความรู้จากบรรพบุรุษ
การอพยพเป็นการขัดขวางการส่งต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาเกี่ยวกับที่ดินไปยังคนรุ่นใหม่
ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดอันตรายต่อความต่อเนื่องด้านวัฒนธรรม (iv) ในด้านผลกระทบต่อเด็กๆ ที่แตกต่างกัน เด็กๆ จะถูกบังคับให้ใช้ชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมต่างประเทศ
ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียอัตลักษณ์และการถอนรากถอนโคนวัฒนธรรม (v) ในด้านความเจ็บปวดทางจิตใจ
ผลกระทบทางด้านจิตใจของการอพยพนั้นส่งผลข้ามรุ่น
ซึ่งส่งผลต่อลูกหลานของเหยื่อและขัดขวางการพัฒนาอย่างเต็มที่ (vi) ในด้านความรุนแรงทางเพศ
ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงต้องเผชิญกับความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการอพยพ
การตัดขาดความสัมพันธ์กับที่ดินและทรัพยากร และการทำลายแผนชีวิตของเด็กๆ และชุมชนของพวกเขา[73]

E. พื้นที่สาธารณะที่หดตัว

35. การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายไม่ได้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการดำเนินงานที่พวกเขารับผิดชอบ

---

[70] Special Jurisdiction for Peace (SJP), Auto No. 226 de 2023, Caso 05, ย่อหน้า. 60. ดูเพิ่มเติม Special Jurisdiction for Peace. ในบริบทของคดีที่ 05 ของ JEP
มีการพิจารณาถึงจุดตัดระหว่างการบังคับบุคคลให้สูญหายและการทำลายสิ่งแวดล้อม

[71] IACtHR, Advisory Opinion OC-32/25 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2025.

[72] Decreto Ley 4633 de 2011, โคลอมเบีย, บทความที่ 3 (คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ).

[73] CCPR/C/143/D/4023/2021-4032/2021 ย่อหน้า. 8.4.
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เน้นย้ำถึงอันตรายที่สำคัญหลายประการซึ่งเกิดจากการอพยพโดยไม่สมัครใจของกลุ่มชนพื้นเมือง โดยบุคคลจากชุมชนเหล่านี้ถูกประหารชีวิตหรือถูกทำให้สูญหายจนเกิดผลกระทบข้ามรุ่น ดูเพิ่มเติม: IACtHR. Comunidad Indígena Maya Q'eqchi' Agua Caliente vs. Guatemala, ย่อหน้า. 198 และ 199.

คณะการทำงานได้บันทึกรายงานจำนวนมากเกี่ยวกับนักปกป้อง LNRE ที่ถูกบังคับให้สูญหายเพื่อขัดขวางพวกเขาจากการดำเนินงานที่ถูกกฎหมายในการปกป้องที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การบังคับบุคคลให้สูญหายถูกใช้เพื่อสร้างผลอันหนาวเหน็บ (chilling effect) ต่อการมีส่วนร่วมสาธารณะ ความจริงที่ว่านักปกป้อง LNRE หลายคนมาจากชุมชนที่ผูกพันกันแน่นแฟ้นยังหมายความว่าการสูญหายของนักปกป้องหนึ่งคนอาจเป็นการขัดขวางคนอื่นๆ อีกนับไม่ถ้วนได้อีกด้วย[74]

36. ในขณะที่พื้นที่สาธารณะที่หดตัวอาจไม่เกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหายในขั้นต้น แต่คณะการทำงานได้สังเกตเห็นการเพิ่มขึ้นของกรณีดังกล่าวในบริบทที่เสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุม และการสมาคมถูกจำกัดมากขึ้น รูปแบบต่างๆ เช่น การขยายตัวของกฎหมายหรือนโยบายที่เข้มงวดเกี่ยวกับเสรีภาพเหล่านี้อาจทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับความเสี่ยงของการบังคับบุคคลให้สูญหาย ยกตัวอย่างเช่น ในปี 2022 IACHR ได้ประณามการยกเลิกสถานะทางกฎหมายขององค์กรภาคประชาสังคม 25 แห่งของนิการากัว ซึ่งรวมถึงกลุ่มที่ปกป้องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิทธิของชนพื้นเมืองและผู้มีเชื้อสายแอฟริกันบนพื้นที่ชายฝั่งแคริบเบียน ไม่ถึงหนึ่งเดือนก่อนหน้านั้น ผู้นำชนพื้นเมืองอย่างซาโลมอน โลเปซ สมิธ (Salomón López Smith) ถูกพบว่าเสียชีวิตโดยมีร่องรอยของการถูกทรมานหลังจากถูกบังคับให้สูญหายเป็นเวลา 7 วัน [75] อีกทั้งคณะทำงานยังได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกรณีของคุณบรูคลิน ริเวรา ไบรอัน (Mr. Brooklyn Rivera Bryan) ผู้ซึ่งเป็นผู้นำและนักปกป้องชนพื้นเมืองมิสคิตูซึ่งอยู่ในนิการากัวเช่นกัน โดยมีการรายงานว่าเขาถูกควบคุมตัวโดยพลการในเดือนกันยายน 2023 และถูกบังคับให้สูญหาย [76] IACHR ได้ยินยอมให้มีมาตรการป้องกันเพื่อปกป้องชีวิตของคุณริเวรา ไบรอัน ในนิการากัว [77] อย่างไรก็ตาม ชะตากรรมและที่อยู่ของเขายังคงไม่ทราบแน่ชัด

37. คณะการทำงานได้บันทึกหลายกรณีที่การใช้เสรีภาพในการแสดงออกของนักปกป้อง LNRE นำไปสู่การบังคับบุคคลให้สูญหายหรือความเสี่ยงต่อการกระทำดังกล่าวที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ [78] ยกตัวอย่างเช่น ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประชาชนต่างรายงานถึงความเสี่ยงและความหวาดกลัวอย่างรุนแรงเมื่อพูดถึงชื่อของนายสมบัด สมพอน [79] นักปกป้อง LNRE ที่สูญหายซึ่งได้มีการกล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ เนื่องจากพวกเขาหวาดกลัวการตอบโต้กลับ อีกทั้งคณะการทำงานยังได้บันทึกกรณีผู้ลี้ภัยและนักปกป้องสิ่งแวดล้อมอย่างนายอ็อด ไชยะวง (Mr. Od Sayavong) ซึ่งมีการรายงานว่าเขาถูกบังคับให้สูญหายจากบ้านของเขาในไทยเพื่อเป็นการตอบโต้การประชุมกับผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องความยากจนขั้นรุนแรงและสิทธิมนุษยชน[80]

38. นักปกป้อง LNRE ยังต้องเผชิญกับการคุกคามทางกฎหมายอันเนื่องมาจากการดำเนินงานของพวกเขาอีกด้วย การพิจารณาความไม่เท่าเทียมของทรัพยากรระหว่างนักปกป้อง LNRE กับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ เช่น ในแง่ของการเข้าถึงตัวแทนตามกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง ตัวแสดงที่เป็นรัฐยังเล็งเป้าหมายไปยังนักปกป้อง LNRE ที่ตามหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาอีกด้วย โดยได้ดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (SLAPP) เพื่อปิดปากพวกเขาด้วยการดำเนินคดีที่มีค่าใช้จ่ายสูงและยืดเยื้อ[81] ยกตัวอย่างเช่น ระหว่างปี

[74] แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. Mexico: Land and Freedom? Criminalization of Defenders of the Land, Territory and Environment หน้า 53.
[75] Comisión Interamericana de Derechos Humanos, "Cierre del espacio cívico en Nicaragua", 2023.
[76] A/HRC/WGEID/132/1, ย่อหน้า. 83(a) และ A/HRC/57/54/Add.4, ย่อหน้า. 32.
[77] ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกา, มติที่ 59/2023, มาตรการป้องกันที่ 799-23, 9 ตุลาคม 2023.
[78] ดู THA 2/2016, IND 9/2019, AGO 1/2020.
[79] บนเชิงอรรถ 51.
[80] THA 8/2019, LAO 2/2019, THA 8/2020, LAO 4/2020, LAO 3/2023.
[81] ดู OHCHR, "The impact of SLAPPs on human rights & how to respond", หน้า 2.

1997 ถึงเดือนพฤษภาคม 2019 องค์กรต่างๆ ในไทยได้บันทึกคดี SLAPP จำนวน 212 คดี โดย 196 คดีเป็นคดีอาญา [82] เมื่อเข้าสู่การต่อสู้ทางกฎหมายเช่นนี้แล้ว นักปกป้อง LNRE จะมีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะถูกตอบโต้อย่างรุนแรง ซึ่งรวมถึงการบังคับบุคคลให้สูญหาย เนื่องจากมีการทำลายชื่อเสียงและการดำเนินงานของพวกเขา รวมถึงการมีภาพลักษณ์สาธารณะที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเหตุผลอื่นๆ

III. ผู้กระทำความผิด

A. ตัวแสดงที่เป็นรัฐ

39. รัฐมีความรับผิดชอบหลักในการป้องกันและเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการแก้ไขสาเหตุต้นตอของการบังคับบุคคลให้สูญหาย ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ความรับผิดชอบของรัฐอาจเกิดขึ้นไม่เพียงแต่จากการมีส่วนร่วมโดยตรงในการสูญหายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสนับสนุนไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ยินยอมหรือให้ความยินยอมในกรณีของการสูญหายที่กระทำความผิดโดยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐอีกด้วย[83]

40. ในบริบทของนักปกป้อง LNRE การมีส่วนร่วมของรัฐในการบังคับบุคคลให้สูญหายมักจะมีรูปแบบที่เชื่อมโยงกันหลายรูปแบบ ความรับผิดชอบอาจเกิดขึ้นได้ผ่านทั้งการกระทำและการละเว้นโดยรัฐ ในขณะที่การบังคับบุคคลให้สูญหายมักจะมีความเชื่อมโยงกับตำรวจหรือกองกำลังทหาร ความรับผิดชอบยังขยายไปถึงเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น รวมถึงนายกเทศมนตรีเทศบาลด้วย การถูกกีดกันออกจากอำนาจทางการเมืองของชุมชนชายขอบในประวัติศาสตร์เป็นการกำหนดโครงสร้างและทัศนคติของสถาบันรัฐในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติในระบบการกำหนดความผิดอาญา และการเพิกเฉยต่อความรุนแรงในสังคมเหล่านี้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการบังคับบุคคลให้สูญหายได้เนื่องจากมีการเอื้อให้เกิด ปล่อยปละละเลย และถูกเมินเฉย

41. ในกรณีของนักปกป้อง LNRE การบังคับบุคคลให้สูญหายมักจะมีรากฐานมาจากการเชื่อมโยงที่ซับซ้อนของนโยบายรัฐ องค์กรที่มีอิทธิพล วาระการพัฒนาข้ามชาติ [84] การทุจริต การละเว้นโทษ และพลวัตทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การกระทำที่เชื่อมโยงกันเหล่านี้ ไม่ว่าจะผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรง การเอื้ออำนวยความสะดวก หรือการละเลยโดยเจตนา จะต้องได้รับการสืบสวนทั้งหมดเพื่อทำความเข้าใจและจัดการกับความรับผิดชอบของรัฐโดยสมบูรณ์

B. ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ

42. ตามที่ได้ระบุไว้ ความรับผิดชอบทางกฎหมายระหว่างประเทศของรัฐอาจเกิดจากการอนุญาต การสนับสนุน หรือการให้ความยินยอมกระทำการบังคับให้สูญหายโดย "บุคคลหรือกลุ่มบุคคล"

---

[82] Dialogue Earth, "In Thailand, SLAPP laws are silencing environmental journalists and activists", 28 พฤศจิกายน 2024, อ้างอิงจาก สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, "Overview of SLAPP cases collected from 1997 to 31 May 2019," Recommendations on the Protection of Those who Exercise Their Rights and Freedoms from Strategic Lawsuits Against Public Participations, หน้า 10.

[83] สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ, 20 ธันวาคม 2006, บทความที่ 2 และบทนำของปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ.

[84] UNODC, "The Drugs Crime Nexus in the Amazon Basin: How a complex crime ecosystem is endangering the world's largest rainforest and imperiling efforts to combat climate change. The Drugs Crime Nexus in the Amazon Basin: How a complex crime ecosystem is endangering the world's largest rainforest and imperiling efforts to combat climate change", กุมภาพันธ์ 2023, หน้า 3.

อื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ [85] ในบางบริบท การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐในการกระทำการบังคับให้สูญหายเป็นเรื่องที่ซับซ้อน และยากที่จะระบุระดับของการมีส่วนร่วมของแต่ละตัวแสดง

43. คณะการทำงานได้ระบุกลุ่มของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการกระทำการที่เทียบเท่ากับการบังคับบุคคลให้สูญหายในบริบทของนักปกป้อง LNRE ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มองค์กรอาชญากรรม บริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ กลุ่มทหารรับจ้าง บริษัทรักษาความปลอดภัยเอกชน สถาบันการเงิน กลุ่มติดอาวุธที่ไม่ใช่รัฐ เจ้าของที่ดิน ผู้ตั้งถิ่นฐาน และอื่นๆ

1. กลุ่มองค์กรอาชญากรรม

44. กลุ่มอาชญากรรมอาจกระทำความผิดด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยมีการให้ความยินยอม ปล่อยปละละเลย หรือสนับสนุนจากรัฐ เพื่อปกป้องกิจกรรมที่ผิดกฎหมายของกลุ่มหรือกลุ่มดังกล่าวอาจได้รับการว่าจ้างจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือองค์กรธุรกิจเพื่อกระทำการดังกล่าว ซึ่งทำหน้าที่ปกปิดห่วงโซ่ความรับผิดชอบระหว่างผู้สั่งการและผู้ลงมือตามคำสั่ง

45. กลุ่มอาชญากรรมอาจมองว่านักปกป้อง LNRE เป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมแสวงหากำไรของพวกเขา ในบางกรณี กลุ่มอาชญากรรมจะร่วมกันกับองค์กรธุรกิจและเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริต ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ทหารในบางสถานที่ องค์กรอาชญากรรมได้เข้ามาควบคุมการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง การยึดครองดินแดนและทรัพยากรของชุมชน และการกระทำการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยมีการปล่อยปละละเลยหรือสมรู้ร่วมคิดของรัฐ ยกตัวอย่างเช่น ความเปราะบางของประชากรชนพื้นเมืองในป่าอะเมซอนของบราซิลและความเสี่ยงในการเกิดความรุนแรงที่คนกลุ่มนี้ต้องเผชิญอันเนื่องมาจากกิจกรรมของพวกตัดไม้ผิดกฎหมายที่ลักลอบตัดไม้จากป่าอะเมซอน [86] และกรณีของนักปกป้อง LNRE ที่ถูกบังคับให้สูญหายในโคลอมเบียหลังจากมีกลุ่มติดอาวุธที่พยายามจะยึดที่ดินของพวกเขาไปใช้อย่างผิดกฎหมาย[87]

46. อ้างอิงตามข้อมูลที่ได้รับ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมในเกร์เรโร เม็กซิโก มีความเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีการสมรู้ร่วมคิดในการบังคับบุคคลให้สูญหายซึ่งเป็นบุคคลที่ปกป้องที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง [88] การสูญหายของ 2 ผู้นำทางสังคมอย่างคุณอะเบนซิโอ ไคเซโด (Mr. Abencio Caicedo) และคุณเอดิสัน บาเลนเซีย การ์ซิอา (Mr. Edison Valencia García) สมาชิกของ *Proceso de Comunidades Negras Palenque Regional el Congal* ในโคลอมเบียนั้นเกิดขึ้นท่ามกลางการแทรกซึมของการค้ายาเสพติดและการทำเหมืองในพื้นที่ โดยไม่ได้มีการดำเนินการค้นหาและสืบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ[89]

2. องค์กรธุรกิจ

47. คณะการทำงานได้สังเกตเห็นแนวโน้มที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบขององค์กรธุรกิจที่มีการปฏิบัติงานข้ามชาติจากประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแล้วต่อการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายในประเทศที่กำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจ คณะการทำงานมีความกังวลว่าต้นทุนด้านมนุษยธรรมขององค์กรต่างๆ ที่ต้องการแสวงหากำไรหรือเพิ่มประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้นตกอยู่ที่นักปกป้อง LNRE และชุมชนในชนบทเป็นส่วนใหญ่ ในหลายประเทศ การขาดกรอบของกฎหมายเพื่อเอาผิดตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐในกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหาย รวมถึงองค์กรธุรกิจที่ดำเนินการโดยได้รับการอนุญาต การสนับสนุนหรือการให้ความยินยอมจากรัฐนั้นเป็นการสร้างช่องโหว่สำหรับการคุ้มครองอันสำคัญและส่งเสริมการละเว้นโทษ

---

[85] สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ, 20 ธันวาคม 2006, บทความที่ 2.

[86] AL BRA 15/2021.

[87] IACHR, Res. 111/2021, มาตรการป้องกันที่ 1113-21.

[88] Centro de Derechos Humanos de la Montaña Tlachinollan "Desapariciones forzadas en el contexto de la defensa de la tierra, el medio ambiente y los recursos naturales: el caso del estado de Guerrero", หน้า 2.

[89] Asociación para la Investigación y Acción Social Nomadesc. ดูเพิ่มเติม: IACHR, Res. 111/121 มาตรการป้องกันที่ 1113-21.

48. คณะการทำงานได้สังเกตเห็นว่ารัฐส่วนใหญ่ขาดกฎหมายด้านการตรวจสอบที่มีความเข้มแข็งและเคร่งครัด แม้ว่าจะมีมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่าง UNGP อยู่ก็ตาม [90] แต่ประเทศต่างๆ ต้องใช้ความพยายามที่มากขึ้นในการประสานกฎหมายในประเทศของตนเพื่อกำหนดฐานหน้าที่ขององค์กรเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมถึงการกำหนดมาตรการคว่ำบาตรสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม คณะการทำงานได้สังเกตเห็นการพัฒนาเชิงบวกเมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งรวมถึงการนำมาตรฐานระหว่างประเทศใหม่ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มภาระความรับผิดชอบขององค์กร ที่น่าสังเกตคือ กฎระเบียบ 2024/1760 ของสหภาพยุโรปว่าด้วยการกำกับดูแลและความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม 2024 กำหนดให้องค์กรธุรกิจต้องระบุ ป้องกัน บรรเทา และแก้ไขผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในห่วงโซ่กิจกรรมทั้งหมดทั้งภายในและภายนอกยุโรป นอกจากนี้ คณะการทำงานยังสังเกตเห็นแนวโน้มเชิงบวกในการรวมเงื่อนไขด้านสิทธิมนุษยชนไว้ในสนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคี ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างกรอบการทำงานระหว่างประเทศสำหรับภาระความรับผิดชอบขององค์กรให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

49. การถือเอาองค์กรธุรกิจเพื่อรับผิดชอบต่อการบังคับบุคคลให้สูญหายอาจก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญได้อีกด้วย ซึ่งรวมถึงสภาพการเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากขององค์กรธุรกิจ ลักษณะข้ามชาติ ความไม่สมดุลกันที่ชัดเจนของทรัพยากรในการดำเนินคดี และความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับรัฐ

50. คณะการทำงานได้บันทึกกรณีไว้หลายกรณีที่องค์กรธุรกิจต่างๆ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดด้วยการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย ซึ่งมีการให้ความยินยอม การปล่อยปละละเลย หรือการสนับสนุนจากรัฐ [91] การบังคับบุคคลให้สูญหายในกรณีของคุณริคาร์โด ลากูเนส กัสกา (Mr. Ricardo Lagunes Gasca) และคุณอันโตนิโอ ดิอาส บาเลนเซีย (Mr. Antonio Días Valencia) ในเม็กซิโกนั้นมีความสัมพันธ์กับการปกป้องสิทธิที่ถูกกฎหมายในการต่อต้านกิจกรรมการทำเหมือง โดยเจ้าหน้าที่รัฐถูกกล่าวหาว่ากิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของพวกเขาเป็นสาเหตุหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ละเลยการสืบสวน[92]

51. องค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินอาจมีส่วนในการก่อให้เกิดอันตรายหลายรูปแบบไม่ว่าจะ (i) ในทางอ้อม โดยผ่านบุคคลภายนอก ตัวอย่างเช่น เมื่อบริษัทแห่งหนึ่งยินยอมให้มีการใช้พื้นที่ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างสูงให้มีการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน และ (ii) ในทางตรง ผ่านการเอื้อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างเช่น การให้การสนับสนุนทางการเงินหรือวัตถุกับตัวแสดงซึ่งเป็นที่ทราบกันว่ากดขี่หรือใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ทางธุรกิจของบริษัท คณะการทำงานอาจสามารถเชื่อมโยงระหว่างการปฏิบัติงาน ผลิตภัณฑ์ หรือบริการของบริษัทกับผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ได้ ตัวอย่างเช่น การจัดหาวัสดุจากซัพพลายเออร์ที่ฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน ในกรณีเหล่านี้ แม้บริษัทดังกล่าวจะไม่ได้มีความรับผิดชอบในการแก้ไขโดยตรง แต่คณะการทำงานก็คาดหวังให้บริษัทใช้อำนาจเพื่อป้องกันและลดอันตรายจากซัพพลายเออร์ของบริษัทลง

52. ภาคส่วนที่คณะการทำงานมีความกังวลเป็นพิเศษคือภาคส่วนของการทำเหมือง ธุรกิจการเกษตร ไฮโดรคาร์บอน ไฟฟ้าพลังน้ำ เชื้อเพลิงฟอสซิล [93] และการตัดไม้ ซึ่งทั้งการมีส่วนร่วมของรัฐและโอกาสสูงในการสร้างรายได้จะก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการทุจริต รวมถึงการเพิกเฉยต่อสิทธิของชุมชนหรือพื้นที่โดยรอบโครงการ

[90] Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework.

[91] ดู Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework.

[92] LUX 1/2023, MEX 1/2023 และ ARG 1/2023, และ TZA 1/2024, GBA 4/2024 และ USA 10/2024, และ Global Rights Advocacy (GRA), International Human Rights Clinic de Seattle University, Global Exchange and Tsikini.

[93] A/HRC/59/42.

การขาดซึ่งภาระรับผิดชอบและความโปร่งใสที่เพียงพอในการพัฒนาและกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของต่างชาติทั้งจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรธุรกิจซึ่งหลายๆ ครั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตนั้น จะเอื้อต่อการตัดสินใจที่เน้นผลกำไรขององค์กร ด้วยเหตุนี้เอง นักปกป้อง LNRE ซึ่งเป็นผู้ยืนยันถึงสิทธิของชุมชนที่ได้รับผลกระทบและเป็นบุคคลที่ผู้กระทำการละเมิดมองว่าเป็นอุปสรรคในการดำเนินโครงการก็จะตกเป็นเป้าหมาย คณะการทำงานได้รับตัวอย่างจำนวนมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าการฆาตกรรมหรือการทำให้นักปกป้อง LNRE สูญหายนั้นเอื้อต่อการดำเนินการโครงการที่เป็นอันตรายแต่สร้างกำไรต่อไปได้อย่างไร

53. อ้างอิงตามข้อมูลในรายงานปี 2017 บริษัทที่มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในแคนาดา จีน และสหรัฐอเมริกามีความเชื่อมโยงกับการโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานในด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนจากทั้งหมดถึง 25% ในช่วงเวลา 2 ปีก่อนหน้า [94] กรณีที่มีรายงานเข้ามาล่าสุดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายซึ่งมีส่วนเกี่ยวโยงกับองค์กรธุรกิจนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทในยุโรปที่ปฏิบัติงานในอินเดียและเม็กซิโก[95]

54. ในบริบทของโครงการสกัดทรัพยากร มีการรายงานว่าองค์กรธุรกิจได้ส่งเสริมและทำให้สถานการณ์การแบ่งแยกในชุมชนย่ำแย่ลง รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงในหมู่ผู้คนในท้องถิ่นที่มีมุมมองโต้แย้งกันเกี่ยวกับโครงการสกัดทรัพยากร รัฐบาลในบางประเทศอย่างรัฐบาลของฮอนดูรัสได้ส่งเสริมโครงการขนาดใหญ่มาก (การปลูกพืชเชิงเดี่ยว การทำเหมือง และเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำ) ที่องค์กรธุรกิจจากสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งทำให้องค์กรเหล่านี้ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินจำนวนมาก ยินยอมให้มีการใช้พื้นที่ตลอดจนให้สิทธิ์อนุญาตโดยไม่มีการปรึกษากับชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงมีการรายงานว่าได้กดขี่ผู้คัดค้านอย่างโหดร้ายทารุณ[96]

55. นอกเหนือจากปัญหาที่เกิดจากการปะทะกันที่อาจเกิดขึ้นระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐแล้ว ทางคณะการทำงานยังได้ระบุถึงอุปสรรคต่างๆ ทางกฎหมายและในเชิงโครงสร้างเพื่อทำให้องค์กรธุรกิจมีภาระรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมในการบังคับบุคคลให้สูญหายดังต่อไปนี้ (i) องค์กรนานาชาติขนาดใหญ่มักจะปฏิบัติงานโดยมีโครงสร้างกรรมสิทธิ์ที่ซับซ้อนซึ่งจะปกป้องตัวแสดงรายใดรายหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอาวุโสที่เป็นผู้กำหนดนโยบายขององค์กรไม่ให้มีความรับผิด (ii) บริษัทหลายแห่งไม่สามารถเปิดเผยบันทึกการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องหรือเหมาะสม (iii) บริษัทหลายแห่งสามารถปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน โดยอ้างอิงถึงการรักษาความลับหรือสิทธิ์ของบริษัท (iv) ไม่มีการดำเนินการตามกรอบการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนขององค์กรอย่างรอบด้านเป็นส่วนใหญ่และขาดซึ่งกลไกการบังคับใช้กรอบดังกล่าว และ (v) ในหลายครั้งองค์กรธุรกิจได้ดำเนินการในหลายเขตอำนาจศาล ซึ่งสร้างความซับซ้อนด้านภาระความรับผิดชอบและขัดขวางการเข้าถึงข้อมูล

3. สถาบันการเงิน

56. ความร้ายแรงของการบังคับบุคคลให้สูญหายกำหนดให้คณะการทำงานต้องพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดชอบใหม่ โดยให้ครอบคลุมไปเกินกว่าผู้กระทำผิดซึ่งหน้า เมื่อสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IFI), นักลงทุน ธนาคารเพื่อการพัฒนา และโครงการทางการเงินของกลุ่มให้ความช่วยเหลือระดับทวิภาคีเพิกเฉยในเรื่องสิทธิ องค์กรเหล่านี้เองก็อาจส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การบังคับบุคคลให้สูญหายได้เช่นกัน ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลระหว่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)

---

94 ศูนย์ทรัพยากรธุรกิจและทรัพยากรสิทธิมนุษยชนในรายงานของผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติเกี่ยวกับสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน A/72/170, 19 กรกฎาคม 2017

95 IND 9/2019, MEX 1/2023.

96 Center for Gender & Refugee Studies University of California College of the Law, San Francisco.

ก็มีฐานหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศที่กำหนดให้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์ที่สถาบันเหล่านี้ได้มอบเงินทุนแก่โครงการ นโยบาย หรือโปรแกรมที่ส่งผลกระทบทางลบต่อหรือบ่อนทำลายการใช้สิทธิมนุษยชน [97] ซึ่งหมายความว่าองค์กรเหล่านี้เองก็มีฐานหน้าที่แบบบังคับเด็ดขาด (*jus cogens*) รวมถึงในส่วนของข้อห้ามด้านการบังคับบุคคลให้สูญหายดังที่คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศได้ระบุไว้[98]

57. ทว่าในทางปฏิบัติแล้ว ทาง IFI มักไม่ได้ปฏิบัติตามความรับผิดชอบเหล่านี้ แม้บางสถาบันจะมีการนำนโยบายและกลไกการจัดการเรื่องร้องเรียนและร้องทุกข์ไปปรับใช้ เช่น African Development Bank [99] แต่กลับไม่ค่อยมีการนำเครื่องมือเหล่านี้ไปใช้บังคับในกรณีของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย ตัวอย่างเช่น โครงการ Resilient Natural Resource Management for Tourism and Growth (REGROW) ในแทนซาเนียซึ่งได้รับเงินทุนเป็นเครดิตจากธนาคารโลกมูลค่า 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐนั้นถูกกล่าวหาว่าได้นำไปสู่การฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง ซึ่งรวมถึงการบังคับขับไล่ การฆาตกรรม และการบังคับบุคคลให้สูญหายในบริเวณใกล้เคียงกับอุทยานแห่งชาติ Ruaha National Park แม้จะมีนโยบายสำหรับการปกป้องอยู่ แต่หน่วยงานต่างๆ ก็ไม่สามารถป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ อย่างไรก็ดี แม้ธนาคารโลกจะยุติการให้เงินทุนในปี 2024 หลังจากมีการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการบันทึกไว้ แต่มาตรการเพื่อเยียวยาเหยื่ออย่างมีความหมายนั้นยังคงมีอยู่อย่างจำกัด [100] หลังจากที่ธนาคารโลกยุติการให้เงินทุน โครงการ REGROW ก็ถูกยกเลิกไปในเวลาต่อมา

58. ในส่วนของตัวแสดงในภาคการเงินที่ไม่ใช่องค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งชาติและบริษัทลงทุนเอกชนแล้ว หลักการ UNGP จะยังมีผลใช้บังคับอยู่ ซึ่งจะรวมถึงความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน [101] การนำนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนไปปรับใช้ [102] การดำเนินการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน [103] รวมถึงการจัดทำกลไกด้านภาระความรับผิดชอบ [104] อย่างไรก็ตาม คณะการทำงานมีความกังวลว่าหน่วยงานจำนวนมากยังคงไม่ได้ปฏิบัติตามฐานหน้าที่เหล่านี้ และมักจะปฏิเสธความรับผิดชอบในการชดใช้ค่าเสียหายจากการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนอันเกิดจากโครงการที่ตนให้เงินทุน ตัวอย่างเช่น เกือบ 10 ปีหลังจากที่มีการฆาตกรรมนักปกป้อง LNRE ชาวฮอนดูรัสอย่างเบอร์ตา คาเซเรส (Berta Cáceres) และแม้ว่าจะมีการต้องโทษคดีอาญาหลายครั้งจากการฆาตกรรมของเธอ ตลอดจนการฉ้อโกงที่เชื่อมโยงกับโครงการไฟฟ้าพลังงานน้ำที่ได้รับเงินทุนแบบระหว่างประเทศ แต่ผู้จัดหาเงินทุนให้อย่าง FMO, BCIE และ Finnfund กลับไม่ได้นำมาตรการชดใช้มาปรับใช้แม้แต่มาตรการเดียว ไม่ว่าจะเป็นการออกแถลงการณ์ขอโทษ การให้ค่าชดเชย หรือการรับรองว่าจะคืนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ดินของชนพื้นเมือง

---

[97] ดูที่ "Tilburg Guiding Principles on World Bank, IMF and Human Rights", ธนาคารโลก, IMF และสิทธิมนุษยชน, Willem van Genugten, Paul Hunt และ Susan Mathews, (บ.ก.), Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2003, ISBN 9058500535, 255 หน้า, หน้า 247-255, ย่อหน้า. 5.

[98] รายงานของคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ, A/77/10, บทที่ IV, ย่อหน้า. 43 - 44. *ดูเพิ่ม* บทสรุปที่ 19 (ตั้งข้อสังเกตว่าด้วยเหตุนี้ IFI จึงมีฐานหน้าที่ในการ "ดำเนินการจนแล้วเสร็จโดยใช้วิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย" กับการละเมิดหลักบรรทัดฐานแบบบังคับเด็ดขาด (jus cogens) เพื่อไม่ให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดนั้นถูก "พิจารณาว่าชอบด้วยกฎหมาย" ตลอดจนเพื่อไม่ให้มีการ "ช่วยหรือสนับสนุนให้สถานการณ์นั้นเกิดขึ้นต่อไป")

[99] A/78/155, ย่อหน้า 59.

[100] "World Bank Board Approves Action Plan for the Tanzania Resilient Natural Resource Management for Tourism and Growth (REGROW) Project", เมษายน 2025.

[101] Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, หลักการชี้แนะข้อที่ 11.

[102] อ้างแล้ว., หลักการชี้แนะข้อที่ 15 (a).

[103] อ้างแล้ว., หลักการชี้แนะข้อที่ 15 (b) และ 17.

[104] อ้างแล้ว., หลักการชี้แนะข้อที่ 29.

ฐานหน้าที่ขององค์กรธุรกิจและ IFI ในส่วนของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย

59. ดังที่ได้กล่าวไป ฐานหน้าที่หลักในการเคารพ ปกป้อง และปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นความรับผิดชอบของรัฐ ในกรณีขององค์กรธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของและสถาบันทางการเงิน ความรับผิดชอบของรัฐจะมีการระบุไว้อย่างชัดเจน เมื่อนิติบุคคลเหล่านี้รักษาความสัมพันธ์กับรัฐไว้อย่างเพียงพอผ่าน "กรรมสิทธิ์ การควบคุม กิจกรรม แบบฟอร์มทางกฎหมาย หรือวัตถุประสงค์" [105] นิติบุคคลเหล่านี้ก็จะถูกผูกพันไว้ด้วยฐานหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของรัฐโดยตรง ในกรณีเช่นนี้ นิติบุคคลเหล่านี้ก็จะมีความรับผิดชอบระหว่างประเทศสำหรับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย[106]

60. อย่างไรก็ตาม ตัวแสดงในภาคเอกชน รวมถึงองค์กรธุรกิจและ IFI เองก็มีฐานหน้าที่ [107] และต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชน หลีกเลี่ยงที่จะมีส่วนกับการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน และจัดการกับผลกระทบไม่พึงประสงค์ที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมของตน ตามที่กฎหมายระหว่างประเทศระบุไว้ [108] โดย UNGP ได้ตอกย้ำถึงความรับผิดชอบข้อนี้ ซึ่งอ้างอิงถึงสิทธิที่ระบุไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพ ความปลอดภัยส่วนบุคคล สภาพบุคคล และอิสรภาพจากการทรมานและการควบคุมตัวโดยพลการ นอกจากนี้ ยังเป็นที่เข้าใจกันดีว่าสิทธิเหล่านี้จะครอบคลุมถึงสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้สูญหาย ดังที่ระบุไว้ในปฏิญญาและในอนุสัญญาระหว่างประเทศ

61. ข้อห้ามด้านการบังคับบุคคลให้สูญหายได้รับการยกสถานะให้เป็นข้อห้ามแบบบังคับเด็ดขาด (*jus cogens*) ซึ่งเป็นหลักบรรทัดฐานแบบบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ห้ามมิให้มีการยกเว้น การดำเนินการเช่นนี้จะยกระดับหน้าที่ทางกฎหมายและหน้าที่ทางศีลธรรมของตัวแสดงทั้งหมดขึ้น รวมถึงองค์กรธุรกิจและ IFI ด้วย ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้มีส่วนร่วม เอื้ออำนวยความสะดวก หรือได้รับผลประโยชน์จากการบังคับให้บุคคลสูญหายในทุกรูปแบบ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนในลักษณะนี้เกิดขึ้น หลักบรรทัดฐานที่มีลักษณะแบบบังคับเด็ดขาด (jus cogens) นี้ก็จะตอกย้ำถึงฐานหน้าที่ของตัวแสดงทั้งหมดให้ใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกัน สืบสวน และเยียวยาความเสียหาย ไม่ว่าจะมีหน้าที่ทางกฎหมายอย่างเป็นทางการภายใต้กฎหมายภายในกำหนดไว้หรือไม่

62. การวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากทั้งกฎหมายที่มีผลผูกพันและไม่มีผลผูกพัน รวมถึงกฎหมายสนธิสัญญา, กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ, UNGP, ข้อคิดเห็นทั่วไปหมายเลข 24 ของคณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (CESCR), แนวปฏิบัติขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) สำหรับองค์กรข้ามชาติ และร่างข้อบทของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐต่อความการกระทำผิดระหว่างประเทศของคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น รัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างกรอบของกฎหมายที่มีผลผูกพันเพื่อชี้แจงถึงความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรธุรกิจ

---

[105] อิโออานา อันเดรีย ซิโอโลมิก (Ioana Andreea Ciolomic) และอิโออานา นาตาเลีย เบเลอู (Ioana Natalia Beleiu), "What are State-Owned Enterprises?" (2023) 24, บทวิจารณ์การจัดการเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศ 418, หน้า. 422-424. ดูเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์ด้านค่าจำกัดความที่ระบุไว้โดยมาร์ค แม็คลาฟลิน (Mark McLaughlin), การให้คำนิยามองค์กรที่รัฐเป็นเจ้าของในความตกลงว่าด้วยการลงทุนระหว่างประเทศ (2019) 34(3), ICSID Review - Foreign Investment Law Journal 595, หน้า. 604-609.

[106] คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ, ร่างข้อบทของบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำผิดระหว่างประเทศ, ส่วนเสริมที่ 10 (A/56/10), บทที่.IV.E.1, พฤศจิกายน 2001, ข้อบท 4 - 9.

[107] ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (IACtHR). ความเห็นเชิงปรึกษา OC-18/03. Judicial Condition and Rights of Undocumented Migrants, ย่อหน้า. 140. ดูเพิ่มเติม: Advisory Opinion OC-32/25 ของ IACtHR

[108] Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, หลักการชี้แนะข้อที่ 11.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบที่เกิดจากฐานหน้าที่แบบบังคับเด็ดขาด (*jus cogens*) เพื่อห้ามไม่ให้มีการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย

63. เมื่อองค์กรธุรกิจหรือ IFI มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย ไม่ว่าจะผ่านการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ หรือการประกอบหน้าที่ของพนักงานหรือคู่สัญญาขององค์กรเอง คณะการทำงานก็ควรต้องประเมินความรับผิดชอบขององค์กรดังกล่าวภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยการประเมินครั้งนี้ควรพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้ (i) กรอบของกฎหมายและเชิงบรรทัดฐานที่กำกับดูแลจรรยาบรรณขององค์กร รวมถึงสนธิสัญญาบทบัญญัติที่ไม่มีสภาพบังคับโดยตรง เช่น UNGP, แนวปฏิบัติของ OECD สำหรับองค์กรข้ามชาติ และมาตรฐานการตรวจสอบอย่างรอบด้าน (ii) ลักษณะขององค์กรและความสัมพันธ์ขององค์กรกับรัฐ (iii) ลักษณะและระดับของความเกี่ยวข้องขององค์กร [109] และ (iv) มาตรการที่นำมาปรับใช้ (หรือที่ละเว้น) เพื่อระบุ ป้องกัน และลดความเสี่ยงและอันตรายในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน

64. ในกรณีที่ถูกระบุว่าองค์กรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับให้บุคคลสูญหาย คณะการทำงานคาดหวังให้องค์กรดังกล่าวให้ความร่วมมือกับการสืบสวน ดำเนินการเยียวยา รวมถึงชดใช้ค่าเสียหายตามความเหมาะสม ตลอดจนดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก โดยเป็นไปอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ [110] และหลักนิติศาสตร์ที่พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะของความรับผิดชอบ

65. รัฐมีฐานหน้าที่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในการป้องกัน สืบสวน และลงโทษการบังคับบุคคลให้สูญหาย ตลอดจนรับรองว่าจะสามารถเข้าถึงความจริง ความยุติธรรม และการชดใช้ค่าเสียหายได้ โดยฐานหน้าที่เหล่านี้ได้รับการระบุไว้อย่างละเอียดในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และจัดประมวลไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลัก ในกรณีที่การบังคับให้นักปกป้อง LNRE สูญหายเกี่ยวข้องกับทั้งรัฐและองค์กรธุรกิจหรือสถาบันการเงิน ตัวแสดงแต่ละรายจะมีฐานหน้าที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ฐานหน้าที่นั้นก็อาจซ้อนทับหรือมีความเกี่ยวโยงกันได้

66. องค์กรธุรกิจมีฐานหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในเขตอำนาจศาลที่องค์กรดำเนินธุรกิจ ภายใต้ UNGP ระบบกฎหมายในประเทศส่วนใหญ่จะห้ามมิให้มีการสมคบคิดเพื่อก่ออาชญากรรม ซึ่งรวมถึงการบังคับบุคคลให้สูญหาย ความรับผิดทางแพ่งอาจเกิดขึ้นจากการที่องค์กรมีส่วนในการทำให้เกิดอันตราย ส่วนความรับผิดทางอาญาอาจเกิดขึ้นเมื่อบริษัทจงใจให้ความช่วยเหลือในเชิงปฏิบัติหรือการสนับสนุนที่มีผลกระทบต่อการก่ออาชญากรรม[111]

67. องค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินนั้นมีความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการปฏิบัติงานขององค์กรดังกล่าวนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง การกดขี่ หรือการคุกคามต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน ในเชิงปฏิบัติแล้วจะหมายความว่าบริษัทจะต้องประเมินการปฏิบัติงานและความสัมพันธ์ทางธุรกิจของตนว่ามีโอกาสที่จะเชื่อมโยงกับการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในกรณีที่ความขัดแย้งเรื่องที่ดินหรือการกดขี่นักปกป้อง LNRE ถือเป็นความเสี่ยงที่คาดการณ์ได้ การที่องค์กรไม่สามารถดำเนินการอย่างรอบด้านยิ่งขึ้นอาจถือเป็นการละเมิดความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร ยิ่งไปกว่านั้น ธุรกิจและสถาบันการเงินก็ควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้รัฐรับรองว่าจะดำเนินการเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิที่ได้รับการยอมรับในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนเคารพหลักบรรทัดฐานและหลักการด้านสิทธิมนุษยชน [112]

---

[109] ดู Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, หลักการชี้แนะข้อที่ 13, 15, 17, 19 และ 22.

[110] อ้างแล้ว, หลักการชี้แนะข้อที่ 13

[111] อ้างแล้ว., หลักการชี้แนะข้อที่ 17.

[112] E/C.12/GC/24 คณะกรรมการของสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อคิดเห็นทั่วไปหมายเลข 24 (2017) เกี่ยวกับฐานหน้าที่ของรัฐภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในบริบทของกิจกรรมของธุรกิจ, ย่อหน้า. 23.

คณะการทำงานตั้งข้อสังเกตว่าองค์กรควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานในการค้นหา สืบสวน และรับรองว่าจะมีกระบวนการความปลอดภัยทางกายภาพและการชดใช้ค่าเสียหาย

68. แม้มาตรฐานทางกฎหมายเหล่านี้จะยังคงพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังที่มีเพิ่มมากขึ้นว่าตัวแสดงของธุรกิจจะรับผิดชอบในการจัดการและเยียวยาการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งฐานหน้าที่แบบบังคับเด็ดขาด (*jus cogens*) ได้อย่างมีความหมาย

การตรวจสอบอย่างรอบด้านยิ่งขึ้นในบริบทที่ความเสี่ยงสูง

69. การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายมักเกิดขึ้นในบริบทที่มีองค์ประกอบของความรุนแรง การกดขี่ และการลดสถานะของบุคคลให้ต่ำกว่ากลุ่มอื่นอย่างเป็นระบบ และภาวะฉุกเฉินด้านสภาพภูมิอากาศ[113] ทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์กรธุรกิจต้องใช้ความถี่ถ้วนในระดับที่สูงขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูงเช่นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ชนพื้นเมืองปกป้องที่ดินของบรรพบุรุษ ซึ่งจะรวมถึงการดำเนินการเพื่อตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านยิ่งขึ้น[114] ฐานหน้าที่เหล่านี้มีที่มาจากสนธิสัญญาอย่างอนุสัญญาระหว่างประเทศ และได้รับการเน้นย้ำผ่านการพัฒนามาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอันตรายด้านสิ่งแวดล้อมและอันตรายที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง

70. การตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านยิ่งขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการระบุและตอบสนองต่อความเสี่ยงแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เกิดความขัดแย้งหรือที่มีความเสี่ยงสูง องค์กรธุรกิจจะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ที่การปฏิบัติงานหรือการเป็นพันธมิตรขององค์กรจะมีส่วนในการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน รวมถึงการบังคับบุคคลให้สูญหาย และนำมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้เพื่อป้องกันอันตราย คณะการทำงานเองคาดหวังให้สถาบันการเงินดำเนินการในลักษณะที่คล้ายกันด้วย ทั้งนี้เพื่อประเมินผลกระทบที่การลงทุนขององค์กรมีต่อสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการสกัดทรัพยากรหรือโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อดินแดนของชนพื้นเมือง

บทบาทของประเทศที่สามและประเทศผู้รับทุน

71. ประเทศที่สามหรือประเทศผู้รับทุนซึ่งองค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินได้ตั้งสำนักงานใหญ่ไว้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการบังคับใช้ภาวะความรับผิดชอบขององค์กรในต่างประเทศ คณะการทำงานได้รับรายงานที่ระบุว่าบริษัทข้ามชาติที่มีสำนักงานใหญ่ในประเทศที่พัฒนาแล้วมักปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับการสืบสวนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายซึ่งเกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา และในสถานการณ์เหล่านี้ ประเทศที่สามที่องค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินได้ตั้งสำนักงานใหญ่ไว้จะต้องดำเนินการตรวจสอบถึงฐานหน้าที่ของนิติบุคคลเหล่านี้

72. แม้การเชื่อมโยงสำนักงานใหญ่กับการบังคับบุคคลให้สูญหายจะมีความซับซ้อนทางกฎหมาย แต่ระบบศาลบางแห่งก็สามารถทำให้บริษัทในประเทศภูมิลำเนามีภาวะรับผิดชอบได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม

---

[113] IACtHR. ความเห็นเชิงปรึกษา OC-31/25 ภาวะฉุกเฉินด้านสภาพภูมิอากาศและสิทธิมนุษยชน ย่อหน้า. 233:
เมื่อคำนึงถึงประการแรกอย่างข้อมูลที่มีอยู่และข้อมูลที่รัฐจะต้องจัดหาให้เกี่ยวกับภาวะฉุกเฉินด้านสภาพภูมิอากาศ (ล่างย่อหน้า 501-518) ประการที่สอง ความร้ายแรงขั้นสุดของผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศและประการสุดท้าย
ความเร่งด่วนของมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอันตรายที่ไม่อาจชดเชยได้ต่อบุคคล (บนย่อหน้า 185-194)
ศาลพิจารณาว่ารัฐจะต้องดำเนินการตรวจสอบอย่างรอบด้านในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่ในการป้องกันอันเกิดขึ้นจากฐานหน้าที่
ทั้งนี้เพื่อรับประกันสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองโดยอนุสัญญาสหรัฐอเมริกาในบริบทของภาวะฉุกเฉินด้านสภาพภูมิอากาศ (คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

[114] Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, หลักการชี้แนะข้อที่ 7; A/75/212: ปัญหาของสิทธิมนุษยชนและองค์กรข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ

ค่าใช้จ่ายที่สูงและความซับซ้อนด้านกฎหมายมักจะทำให้กลุ่มที่ได้รับผลกระทบนั้นถูกกีดกันออกจากกระบวนการทางกฎหมายนี้ ในแง่นี้ คณะการทำงานต้องการมุ่งเน้นความสนใจไปที่ตัวอย่างที่ดีเกี่ยวกับกรอบของกฎหมายในฝรั่งเศสและเยอรมนี ซึ่งได้นำกฎหมายว่าด้วยการตรวจสอบอย่างรอบด้านนอกดินแดนไปปรับใช้ ในกฎหมายว่าด้วยหน้าที่ในการเฝ้าระวังปี 2017 ของฝรั่งเศส ธุรกิจขนาดใหญ่จะต้องระบุและป้องกันอันตรายด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมในตลอดการปฏิบัติงานระดับโลก ห่วงโซ่อุปทาน และบริษัทย่อยของธุรกิจ กฎหมายว่าด้วยห่วงโซ่อุปทานของเยอรมนีเองก็กำหนดฐานหน้าที่ที่คล้ายกัน โดยกำหนดให้บริษัทต้องประเมินและดำเนินการจัดการกับความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมในตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานของบริษัท

73. อย่างไรก็ดี รัฐจะต้องป้องกันไม่ให้มีการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศอันมีที่มาจากบริษัทที่มีภูมิลำเนาอยู่ในดินแดนของรัฐดังกล่าว รัฐจะต้องไม่ยอมรับและส่งเสริมสถานการณ์ดังกล่าวอันเกิดขึ้นจากการละเมิดหลักบรรทัดฐานแบบบังคับเด็ดขาด (*jus cogens*) เช่น ข้อห้ามว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหาย ตลอดจนรัฐจะต้องสืบสวนและดำเนินคดีกับการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศที่เชื่อมโยงกับนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลของรัฐ ข้อคิดเห็นทั่วไปหมายเลข 24 ของ CESCR ตอกย้ำถึงฐานหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลผลกระทบจากธุรกิจที่ครอบคลุมเกินกว่าเขตแดนของรัฐ[115]

IV. ภาระความรับผิดชอบ

A. อุปสรรคต่อการรายงาน

74. ในหลายๆ กรณี ครอบครัวและชุมชนของนักปกป้อง LNRE ที่ถูกบังคับให้สูญหายตลอดจนนักปกป้อง LNRE ที่มีความเสี่ยงว่าจะถูกบังคับให้สูญหายนั้นอาจเข้าถึงสถาบันต่างๆ ของรัฐได้อย่างจำกัด ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ซึ่งรวมถึง (i) ตัวตนของรัฐไม่เข้มแข็งในพื้นที่ห่างไกลซึ่งนักปกป้องอาศัยหรือทำงานอยู่ (ii) การขาดเอกสารอย่างเป็นทางการที่จำเป็นต้องใช้เพื่อติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ (iii) ความยากจน และ (iv) กำแพงด้านภาษาและวัฒนธรรม (v) การที่รัฐไม่ยอมรับกลุ่มชนพื้นเมือง เป็นต้น การไม่ยอมรับกลุ่มชนพื้นเมืองอย่างเป็นทางการทำให้ปัญหากำแพงด้านภาษาและวัฒนธรรมยังคงมีอยู่ต่อไป เนื่องจากทางรัฐเองไม่ได้กำหนดมาตรการที่จะเอื้อให้กลุ่มชนพื้นเมืองสามารถเข้าถึงความยุติธรรม รวมถึงการเข้าถึงสถาบันมากขึ้นในภาพรวมไว้

75. นอกจากประเด็นนี้แล้ว นักปกป้อง LNRE เองก็อาจต้องเผชิญกับความยากลำบากในการยื่นเรื่องร้องเรียนเนื่องจากการทุจริต ระเบียบข้อบังคับ ความไม่สนใจของหน่วยงานของรัฐ การตีตรา รวมถึงความยากลำบากที่เป็นผลมาจากการรณรงค์เพื่อใส่ร้ายป้ายสีและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เป็นต้น เนื่องด้วยเหตุผลเหล่านี้ รวมถึงหน่วยงานของรัฐและตำรวจในพื้นที่ชนบทหลายๆ ที่เองก็ขาดแคลนในด้านบุคลากรเป็นอย่างมาก ทำให้โอกาสที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีความเกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย หรือโอกาสที่นักการเมืองในท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหายนั้นจะสามารถควบคุมตำรวจได้ในระดับหนึ่งเองก็สูงกว่าพื้นที่ในตัวเมืองมาก

76. นักปกป้อง LNRE นั้นมักต่อต้านนโยบายหรือโครงการของรัฐ หรือต่อต้านกิจกรรมขององค์กรธุรกิจที่ทำงานร่วมกันกับภาครัฐ ซึ่งสิ่งนี้นับเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานของนักปกป้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่นักปกป้องเหล่านี้เคยประสบพบกับการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนมาก่อน และนักปกป้อง LNRE ในพื้นที่ห่างไกลเองตลอดจนชุมชนของตนก็อาจรู้สึกไม่ไว้วางใจในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะยับยั้งไม่ให้มีการรายงานการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน คณะการทำงานพบว่าความกลัวที่จะถูกตอบโต้คืนก็เป็นเรื่องที่พบบ่อยในหลายๆ

[115] E/C.12/GC/24, ย่อหน้า. 5.

ครอบครัวที่ต้องการทวงคืนความยุติธรรมให้กับบุคคลที่สูญหายไป
ประเด็นสำคัญก็คือสมาชิกในครอบครัวอาจถูกข่มขู่ โจมตี และบังคับให้สูญหาย หรือฆาตกรรม
หากยังคงทวงคืนความยุติธรรมหรือตามหาความจริงเกี่ยวกับชะตากรรมและที่อยู่ของคนที่ตนรักต่อไป

77. นอกเหนือไปจากอุปสรรคเหล่านี้ซึ่งเป็นข้อกังวลสำหรับนักปกป้อง LNRE โดยเฉพาะแล้ว ยังมีความยากลำบากในด้านบริบท นโยบาย และสถาบันอื่นๆ ซึ่งมีส่วนในการทำให้มีการรายงานต่ำกว่าจริงและการไม่ยอมรับว่ามีการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายอยู่
รวมถึงการขาดซึ่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาสำหรับการบังคับบุคคลให้สูญหาย
การจำแนกประเภทของอาชญากรรมว่าเป็นการฆาตกรรม หรือความรุนแรงประเภทอื่นๆ เมื่อเกิดเหตุการณ์การบังคับบุคคลให้สูญหายขึ้น
และการที่บุคคลสูญหายในระยะสั้นซึ่งมักจะมีการรายงานต่ำกว่าจริง
รวมถึงไม่มีการสืบสวนและลงโทษ
ตลอดจนการขาดความตระหนักรู้ของเหยื่อว่าตนถูกบังคับให้สูญหาย

B. การค้นหาและการสืบสวน

78. หนึ่งในแง่มุมที่มีความท้าทายมากที่สุดก็คือการดำเนินการเพื่อค้นหาบุคคลที่สูญหายอย่างถี่ถ้วนและมีประสิทธิภาพ
แม้จะมีกรอบของกฎหมายและกลไกของสถาบันในการดำเนินการค้นหาบุคคลอยู่
แต่กรอบและกลไกเหล่านี้มักจะไม่เพียงพอ ตอบสนองช้า และนำมาปรับใช้ได้ไม่ดี
หรือไม่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของเหยื่อ เนื่องจากนักปกป้อง LNRE นั้นมักจะมีพื้นเพมาจากชุมชนที่ไม่ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมและมีประวัติถูกเลือกปฏิบัติในพื้นที่ชนบท หน่วยงานของรัฐจึงมักไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ
ทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกังวลแบบเฉพาะเจาะจง
รวมถึงตอบสนองต่อปัญหาโดยใช้วิธีการที่มีความหมาย ในหลายๆ บริบท
คณะการทำงานสังเกตเห็นว่าหน่วยงานรัฐไม่ได้ดำเนินการสืบสวนและค้นหาอย่างทันท่วงที (ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบบ่อย)
ส่งผลให้ครอบครัวและชุมชนต้องรับบทเป็นผู้นำในการค้นหาความจริงโดยดำเนินการค้นหาและรวบรวมหลักฐานด้วยตนเอง นอกจากนี้
คณะการทำงานยังสังเกตเห็นว่าหน่วยงานมักเพิกเฉยกับการค้นหา
และมักจะให้ความสำคัญกับการสืบสวนคดีอาญามากกว่าที่จะเล็งเห็นถึงความเร่งด่วนในการหาเหยื่อให้พบ

79. จากการปรึกษาหารือและการสัมภาษณ์
คณะทำงานพบว่ามีการรายงานว่าสำนักงานของพนักงานอัยการนั้นขาดอำนาจที่จะทำงานได้โดยอิสระ
และฝ่ายตุลาการเองก็ขาดความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปกป้อง LNRE รวมถึงในกรณีของการสูญหายที่เกี่ยวข้องกับนักปกป้อง
อิทธิพลอันไม่สมควรของตัวแสดงจากภายนอก รวมถึงหน่วยงานรัฐและกลุ่มที่มีอิทธิพล เช่น บริษัทหรือกลุ่มอาชญากร ซึ่งท้ายที่สุดแล้วขัดขวางการแสวงหาความยุติธรรม
สถานการณ์เช่นนี้เองที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบมีภาระรับผิดชอบสำหรับการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ ในระบบยุติธรรม
การขาดซึ่งกลไกเพื่อคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพ
การยกฟ้องคดีโดยอัยการเนื่องจากมีหลักฐานไม่เพียงพอที่จะจัดประเภทคดีว่าเป็นการบังคับบุคคลให้สูญหาย
รวมถึงการขาดการสื่อสารอย่างเป็นประจำกับครอบครัวและชุมชนในระหว่างขั้นตอนการค้นหาและสืบสวน ตลอดจนการโอนย้ายคดีไปยังเขตอำนาจทางทหาร
ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ขัดขวางการแสวงหาความจริงและความยุติธรรมให้เหยื่ออย่างมีนัยสำคัญ

80. เมื่อพิจารณาถึงข้อควรพิจารณาแบบเฉพาะเจาะจงที่เกี่ยวข้องกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายแล้ว
คณะการทำงานมีความกังวลว่าหน่วยงานมักจะไม่ได้ดำเนินการสืบสวนที่มีการวิเคราะห์บริบทด้านประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่การบังคับบุคคลให้สูญหายนี้เกิดขึ้น
ทั้งนี้เพื่อระบุถึงโครงสร้าง รูปแบบ แนวทางการดำเนินการ (*modi operandi*) และฝ่ายที่มีความรับผิดชอบ
รวมถึงสายการบังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ
โดยการวิเคราะห์บริบทในลักษณะนี้อาจพิจารณาถึงการมีอยู่ของสัญญาระหว่างตัวแสดงที่เป็น

รัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ตัวอย่างเช่น
บริษัททหารและการรักษาความปลอดภัยเอกชนที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยเอกชน
หรือข้อตกลงที่คล้ายกันในลักษณะนี้

81. คณะการทำงานได้รับแจ้งข้อมูลว่าในบางพื้นที่ซึ่งมีองค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มกองกำลังกึ่งทหารปฏิบัติการอยู่ (เช่น เม็กซิโกและโคลอมเบีย) การเข้าถึงภูมิภาคที่นักปกป้อง LNRE ได้หายตัวไปนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย ด้วยเหตุนี้เอง
รัฐควรพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อรับรองว่าจะสามารถเข้าถึงพื้นที่เหล่านี้ได้อย่างปลอดภัย
ทั้งนี้เพื่อดำเนินการค้นหาและกู้ภัย
ทั้งนี้จำเป็นต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสำหรับการค้นหาที่ดำเนินการในป่า แม่น้ำ ภูเขา หรือพื้นที่ชนบท
รวมถึงหน่วยงานเองก็ต้องให้ความร่วมมือกับคนในพื้นที่ที่คุ้นเคยกับภูมิประเทศ
ตลอดจนมีส่วนร่วมกับช่างเทคนิคเฉพาะทาง
ขึ้นอยู่กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการค้นหา
โดยรัฐมักจะประสบปัญหาในการหาและจ้างช่างเทคนิคในลักษณะนี้

82. นอกจากนี้ ในบริบทของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายก็มักจะพบกับอุปสรรคด้านการวางแผนเพื่อดำเนินการค้นหาอยู่บ่อยครั้ง
ซึ่งมักจะต้องทำการค้นหาในที่ดินซึ่งบริษัทนั้นได้รับความยินยอมให้ใช้พื้นที่หรือในสถานที่ของเอกชน
การดำเนินการค้นหาที่มีการวิเคราะห์ด้านบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง
เมื่อพิจารณาว่ามีโอกาสสูงขึ้นที่ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐนั้นจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการหายตัวไปของนักปกป้อง LNRE เมื่อเทียบกับการบังคับให้บุคคลหายตัวไปกรณีอื่นๆ โดยสถานการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในบริบทที่ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่หน่วยงานจำเป็นต้องขอความร่วมมือด้วยนั้นเป็นหนึ่งในผู้กระทำผิดเอง
การปฏิเสธไม่ให้สิทธิ์เข้าถึงตำแหน่งที่ตั้งที่สำคัญกับการค้นหาไม่เพียงแต่จะชะลอกระบวนการค้นหาลง แต่ยังเพิ่มความเสี่ยงที่จะมีการทำลายหรือยุ่งเหยิงกับหลักฐานชิ้นสำคัญด้วย

C. การแก้ไขและการชดใช้ค่าเสียหาย

1. การชดใช้ค่าเสียหายแบบองค์รวม

83. คณะการทำงานเร่งรัดให้รัฐรับรองว่าเหยื่อของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายนั้นได้รับการชดใช้ค่าเสียหายที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มรูปแบบ
ซึ่งจะปรับให้เหมาะกับแต่ละบุคคลและความต้องการที่แตกต่างกันไป
มาตรการที่เหมาะสมสำหรับการชดใช้ค่าเสียหายจะต้องประกอบด้วยการชดใช้คืน
การให้ค่าชดเชย การฟื้นฟู ความพึงพอใจ และการรับประกันว่าจะไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำ
ซึ่งรวมถึงผ่านการจัดการกับสาเหตุต้นตอของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายโดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ[116]

84. แหล่งข่าวระหว่างประเทศและในภูมิภาคเห็นพ้องต้องกันว่าเมื่อการฝ่าฝืนสิทธินั้นส่งผลกระทบต่อ "ที่ดิน, ดินแดน ทรัพยากร" ของกลุ่มชนพื้นเมือง การเยียวยาที่เหมาะสมจะประกอบด้วยการชดใช้คืนร่วมกับการใช้มาตรการเพื่อรับประกันว่าจะมีการคุ้มครองสิทธิในการครอบครอง ใช้ พัฒนา และควบคุมที่ดิน ดินแดน และทรัพยากรของตนได้อย่างเต็มรูปแบบ [117] คณะการทำงานมองว่าการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายนั้นมีผลกระทบโดยตรงต่อที่ดิน ดินแดน และทรัพยากรของชุมชน และควรดำเนินการเยียวยาอย่างเหมาะสมกับชุมชนดังกล่าว

85. คณะการทำงานไม่อาจพิจารณาว่าการเยียวยาเพียงอย่างเดียวนั้นเพียงพอในบริบทของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย แทนที่จะเป็นเช่นนั้น การชดใช้ค่าเสียหายแบบองค์รวมในบริบทนี้จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกรอบการชดใช้ค่าเสียหายอย่างครอบคลุมที่จะจัดการกับอันตรายในหลายๆ แง่มุม ซึ่งรวมถึงในแง่มุมของบุคคล ครอบครัว สังคม เพศ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
รวมถึงจะต้องจัดการกับสาเหตุต้นตอของอันตรายดังกล่าวเพื่อรับรองว่าจะไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำ ทั้งนี้
คณะการทำงานเน้นย้ำว่าสิ่งที่อาจถือว่าเป็นมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมในกรณีหนึ่งอาจไม่เห

[116] A/RES/60/147.
[117] CERD/C/PHL/CO/21-25, ย่อหน้า. 14 (b) และ (e).

มาะสมหรือแม้แต่ให้ผลลัพธ์แบบตรงกันข้ามในอีกกรณีหนึ่ง [118] ในกรณีนี้ ทางคณะการทำงานได้ตั้งข้อสังเกตว่ารัฐมักจะไม่ได้นำมุมมองของเหยื่อและพฤติการณ์แวดล้อมของแต่ละกรณีมาพิจารณาด้วย
ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ
ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่ได้รับผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม
อัตลักษณ์ที่ซ้อนทับกันของการลดสถานะของบุคคลให้ต่ำกว่ากลุ่มอื่นในรูปแบบต่างๆ
ตลอดจนสาเหตุต้นตอของความรุนแรงในบริบทหนึ่งๆ
รวมถึงการที่สิทธิของชนพื้นเมืองไม่ได้รับการคุ้มครอง ความไม่มั่นคงในกรรมสิทธิ์ที่ดิน
ตลอดจนการขาดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวยสำหรับนักปกป้อง LNRE

86. นอกจากนี้
คณะการทำงานยังได้เน้นย้ำถึงบทบาทที่สำคัญของตัวแสดงในภาคเอกชนในบริบทนี้ด้วย
โดยได้กล่าวย้ำว่าองค์กรธุรกิจมีความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน
ซึ่งรวมถึงการจัดการกับการฝ่าฝืนสิทธิดังกล่าว [119]
องค์กรธุรกิจจะมีความรับผิดชอบในการปรึกษาหารือกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเพื่อระบุและเยียวยาความเสียหายในบริบทนี้ [120] คณะการทำงานตั้งข้อสังเกตว่าในบริบทนี้ ธนาคารโลกได้นำนโยบายการไม่ประนีประนอมไปปรับใช้
ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อจัดการกับการโต้ตอบคืนและการกระทำที่มีลักษณะเป็นการตอบโต้กับบุคคลที่แจ้งข้อกังวลหรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับมุมมองของตนเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่ธนาคารเป็นผู้ให้เงินทุนและบริการแก้ไขตามการร้องเรียนและร้องทุกข์
ซึ่งสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเป็นความลับหากต้องการ[121]

V. บทสรุป

87. **นักปกป้อง LNRE**
มักตกเป็นเป้าหมายเนื่องจากต่อต้านกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการแย่งยึดที่ดิน โครงการสกัดทรัพยากร และแผนการพัฒนา
ซึ่งการสูญหายเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับการปะทะกันระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐและนิติบุคคลที่เป็นองค์กร รวมถึงกลุ่มอาชญากรที่ปฏิบัติงานเป็นขบวนการ
ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากต้องการปกป้องการลงทุนและกำไร รวมถึงในกรณีอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการที่รัฐยินยอม ส่วนในกรณีที่มีกรอบของกฎหมายแห่งชาติอยู่ก็มักมีการบังคับใช้อย่างไม่เหมาะสม
และนักปกป้องก็ต้องเผชิญกับการละเว้นโทษอย่างแพร่หลาย
การกำหนดความผิดอาญา และการถูกตีตราต่อสาธารณะ

88. **ทั้งนี้ รัฐยังคงไม่สามารถจัดการกับสาเหตุต้นตอของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายได้ ซึ่งรวมถึงการทุจริต สถาบันของรัฐที่ไม่เข้มแข็ง มรดกจากการล่าอาณานิคมและสังคมชายเป็นใหญ่**
ระบบกฎหมายและการเมืองที่เลือกปฏิบัติซึ่งไม่สามารถทำให้ประเด็นกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นเรื่องถูกต้องตามกฎหมายหรือแก้ไขข้อพิพาทเรื่องที่ดินที่มีมาอย่างยาวนานได้
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของชนพื้นเมืองและชุมชนเชื้อสายแอฟริกัน การที่พื้นที่ในการแสดงสิทธิเสรีภาพลดลง
การขาดกระบวนการปรึกษาหารือหรือมีไม่เพียงพอ
และการขาดโปรแกรมการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพต่างก็ทำให้ความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้างเหล่านี้ยิ่งรุนแรงขึ้น

89. **การจัดการกับการบังคับนักปกป้อง LNRE**
ให้สูญหายนั้นจำเป็นต้องใช้การดำเนินการแบบประสานงานกันในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพให้การรวบรวมข้อมูล กรอบของกฎหมาย และกลไกการคุ้มครองนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากเพื่อรับรองว่าจะมีภาระการรับผิดชอบตลอดจนป้องกันไม่ให้เหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำ

[118] A/HRC/22/45, ย่อหน้า. 67.
[119] Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, หลักการชี้แนะข้อที่ 11 และ 22.
[120] อ้างแล้ว., หลักการชี้แนะข้อที่ 18 (b) และ 21.
[121] ธนาคารโลก, World Bank Commitments Against Reprisals และบริการแก้ไขตามการร้องเรียนและร้องทุกข์.

การโต้ตอบทั้งหมดต้องคำนึงถึงสิทธิและความต้องการของเหยื่อ
รวมถึงสมาชิกในครอบครัวและชุมชนที่ได้รับผลกระทบเป็นหลัก
ซึ่งรวมถึงสิทธิในการรู้ความจริง ความยุติธรรม และการชดใช้ค่าเสียหายแบบองค์รวม

90. ทั้งที่สถานการณ์ของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายนั้นมีความร้ายแรงอย่างมาก
แต่กลับไม่มีการลงโทษและการรายงานเองก็ต่ำกว่าจริงอย่างมาก
โดยข้อมูลแบบแยกประเภทและกลไกภายในประเทศสำหรับการติดตาม คุ้มครอง สืบสวน และแก้ไขนั้นก็ขาดไปอย่างเห็นได้ชัด ในหลายๆ ประเทศไม่ได้นิยามการบังคับบุคคลให้สูญหายไว้อย่างเหมาะสมหรือไม่ได้กำหนดความผิดอาญาไว้
รวมถึงสถาบันไม่ได้ตอบสนองหรือการตอบสนองนั้นกระจัดกระจายกันไป
การขาดการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและการรายงานทำให้ไม่สามารถมองเห็นปัญหาในภาพเต็มได้
รวมถึงจำกัดการดำเนินการเพื่อป้องกันและภาระความรับผิดชอบไว้

91. แม้รัฐจะมีความรับผิดชอบหลักในการป้องกันและโต้ตอบกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย แต่บทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ตลอดจนบทบาทขององค์กรธุรกิจเองก็เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ คณะการทำงานได้กล่าวย้ำว่าทั้งบริษัทของรัฐและบริษัทเอกชนต่างก็มีความรับผิดชอบภายใต้กฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
และรัฐเป็นผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินการขององค์กรของรัฐ
แม้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นล่าสุดจะแสดงให้เห็นถึงมีความคืบหน้าที่สำคัญในการทำให้องค์กรมีภาระความรับผิดชอบ
แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการตามฐานหน้าที่ในการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน
ตลอดจนช่องว่างของการบังคับใช้เองก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในเขตอำนาจศาลต่างๆ

92. การบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายนั้นถือเป็นความกังวลระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าสิทธิมนุษยชน
แม้ว่าปรากฏการณ์จะร้ายแรงอย่างมากในประเทศที่กำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจ
แต่กลับมีการรายงานว่าบริษัทข้ามชาติที่มีสำนักงานใหญ่ในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นมักจะปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการสืบสวนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายในประเทศที่กำลังพัฒนา

93. การขาดภาระความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่ององค์กรธุรกิจได้ตอกย้ำให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลและการให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ คณะการทำงานยังคงมีความกังวลอย่างมากเกี่ยวกับการละเว้นโทษอย่างต่อเนื่องในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่มีความเกี่ยวข้องกับทั้งกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การปกครองที่ไม่เข้มแข็ง และการกดขี่การรณรงค์จากชุมชน

94. ข้อพิพาทเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน
การทุจริตจากภาคส่วนของรัฐเพื่อแสวงหาประโยชน์ด้านทรัพยากร
ตลอดจนการขาดความยินยอมได้รับการบอกแจ้งและรับรู้ล่วงหน้าเองก็ถือเป็นปัจจัยที่เมื่อประเมินจากทั่วโลกแล้วมีส่วนทำให้นักปกป้องที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติต้องเผชิญกับสภาวะความไม่มั่นคง
และส่งผลให้ความเสี่ยงในการถูกบังคับให้สูญหายนั้นสูงขึ้น

95. คณะการทำงานตั้งข้อสังเกตว่าในท้ายที่สุดแล้วรัฐมีความผิดชอบในการตรวจรับรองและรับประกันว่าการดำเนินการขององค์กรธุรกิจและ IFI นั้นจะเป็นไปตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและฐานหน้าที่แบบบังคับเด็ดขาด (***jus cogens***)

96. นักปกป้อง LNRE เองในท้ายที่สุดแล้วได้ปฏิบัติงานเพื่อปกป้องทุกชีวิตที่อาศัยอยู่บนโลกใบนี้
และด้วยเหตุนี้เอง เราก็ควรคุ้มครองนักปกป้องเหล่านี้ไม่ให้ถูกบังคับให้สูญหายด้วย

VI. ข้อเสนอแนะ

A. รัฐ

97. คณะการทำงานให้ข้อเสนอแนะกับรัฐให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(a) ใช้มาตรการเร่งด่วนเพื่อค้นหานักปกป้อง LNRE ที่ถูกบังคับให้สูญหายและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมและการคุ้มครองเพื่อตอบสนองกับการละเว้นโทษที่พบอย่างแพร่หลายในกรณีของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย

(b) มีส่วนร่วมโดยตรงกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ทำความเข้าใจถึงข้อกังวลที่เฉพาะเจาะจง และรับรองว่าจะมีการพัฒนากฎหมาย นโยบาย และสถาบันเพื่อตอบโต้กับการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยใช้และยึดตามความต้องการและสิทธิของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด

(c) โดยมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพของความร่วมมือกันระหว่างประเทศในการสืบสวนและดำเนินคดีกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย ซึ่งรวมถึงผ่านความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา การแบ่งปันหลักฐานแบบข้ามพรมแดน ตลอดจนการดำเนินการแบบประสานงานกันเพื่อต่อต้านเครือข่ายข้ามชาติที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือตัวแสดงที่เป็นรัฐ

(d) นำกฎหมาย นโยบาย และหลักปฏิบัติที่จะรับประกันสิทธิของชุมชนในที่ดินของบรรพบุรุษและการได้รับการยอมรับมาปรับใช้ รวมถึงยึดตามหลักการของความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งรับรู้ล่วงหน้า และเป็นอิสระในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนในพื้นที่ ตลอดจนรวบรวมและเปรียบเทียบข้อมูลของการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายเพื่อใช้เป็นอีกวิธีหนึ่งในการจัดการกับสาเหตุต้นตอ

(e) เมื่อพิจารณาว่าอันตรายในหลายๆ กรณีเหล่านี้นั้นจะเกิดขึ้นร่วมกัน นอกจากการชดใช้ค่าเสียหายควรจะสะท้อนให้เห็นถึงความสูญเสียระดับบุคคลแล้ว การดำเนินการนี้ยังควรสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบต่อวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และสังคมในวงกว้างที่เกิดกับชุมชนด้วย จำเป็นต้องใช้ความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องในการจัดการกับสาเหตุต้นตอ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงของการบังคับบุคคลให้สูญหายและสนับสนุนกลุ่มคนที่ปกป้องสิทธิและสิ่งแวดล้อม

(f) รับรองว่าสมาชิกทั้งหมดของภาคประชาสังคม (รวมถึงนักปกป้อง LNRE) นั้นสามารถใช้สิทธิในเสรีภาพเพื่อแสดงออก ชุมนุมอย่างสันติ และสมาคมได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะเกิดความรุนแรง การตอบโต้คืน หรือการแทรกแซงที่ไม่สมควร

(g) จัดตั้งหน่วยงานโดยเฉพาะสำหรับการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อพัฒนาแผนการคุ้มครองที่ปรับให้เหมาะกับความต้องการแบบเฉพาะและความเป็นจริงของนักปกป้อง LNRE โดยพิจารณาถึงลักษณะของการดำเนินงานและบริบทที่นักปกป้องเหล่านี้ปฏิบัติงาน

(h) รับประกันสิทธิ์เข้าถึงที่ปรึกษาด้านกฎหมายระดับมืออาชีพอิสระซึ่งผ่านการฝึกอบรมมาอย่างดีเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมายทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการคุกคาม การโต้ตอบคืน หรือกระบวนพิจารณาตามกฎหมาย โดยไม่ควรให้การดำเนินคดีอาญานั้นเป็นเพียงเส้นทางเดียวเพื่อสืบสวนและจัดการกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย รัฐจะต้องรับรองว่ามีกลไกที่เข้าถึงได้และมีประสิทธิภาพไว้ให้เหยื่อเกี่ยวกับกฎหมายแพ่ง การเกษตร ปกครอง หรือในด้านอื่นใดที่เกี่ยวข้องซึ่งจะช่วยสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ แนวทางอย่างครอบคลุมนี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการมอบความยุติธรรมและการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่เหยื่อไปพร้อมๆ กับการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่อ

(i) รับประกันสิทธิ์เข้าถึงความยุติธรรมและปฏิบัติการค้นหาในพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

โดยให้ทีมแบบสหวิทยาการที่มีความเข้าใจในด้านบริบทและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมเป็นผู้นำ
ตลอดจนให้การสนับสนุนผ่านการจัดหาผู้เชี่ยวชาญอิสระที่เป็นกลางตามคำขอของเหยื่อตามจำเป็น ในกรณีที่จำเป็น
ให้สนับสนุนในการค้นหาและสืบสวนด้วยการจัดหาเทคโนโลยีใหม่ๆ
ที่อาจเป็นประโยชน์ไว้ให้

(j) รัฐ องค์กรธุรกิจ
และสถาบันการเงินจะต้องรับรองว่ามีการใช้ข้อสัญญาที่ชัดเจนที่กำหนดไว้ซึ่งข้อห้าม
อย่างเด็ดขาดเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหายในข้อตกลงหรือสนธิสัญญาการค้า
ทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้
ควรระบุมาตรการคว่ำบาตรที่เหมาะสมไว้ในกรณีที่บริษัทไม่สามารถดำเนินการตามหน้าที่ในการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน
รวมถึงฐานหน้าที่ในการป้องกัน สนับสนุนในการค้นหา สืบสวน
และชดใช้ค่าเสียหายจากอันตรายที่เกิดขึ้น
ซึ่งมาตรการนี้จะมีผลบังคับใช้เช่นเดียวกันหากองค์กรเหล่านี้ขัดขวางการค้นหา
การสืบสวน
หรือการดำเนินคดีกับการบังคับบุคคลให้สูญหายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนในพื้นที่

(k) ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดจะต้องมีข้อสัญญาที่มีลักษณะเด็ดขาด
สำหรับการปรึกษาหารือกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ
โดยสอดคล้องกับมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

(l) นอกจากนี้แผนการค้นหาก็ควรสะท้อนให้เห็นถึงพฤติการณ์แวดล้อมแบบเจาะจงของแต่ละกรณี โดยรวมถึงบทบาทในการปกป้องที่ดิน ธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของบุคคลดังกล่าว
ตลอดจนนำไปปรับใช้ในการปรึกษาหารือกับครอบครัวและชุมชนที่ได้รับผลกระทบตามความจำเป็น

(m) รับรองว่ากลไกในลักษณะนี้มีส่วนในการช่วยสร้างสมมติฐานด้านการสืบสวนจากในแง่มุมของความยุติธรรมและการมุ่งเน้นไปที่การหาความจริง
รวมถึงการเชื่อมโยงตัวแสดงของรัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่ของรัฐซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชาทั้งหมดผ่านการดำเนินการวิเคราะห์เชิงบริบท
ตลอดจนระบุถึงรูปแบบของการอนุญาต การสนับสนุน
หรือการให้ความยินยอมในกรณีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจ

(n) รับรองว่าการสืบสวนนั้นจะมีการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างเกี่ยวกับบริบทด้านประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพื่อระบุหาโครงสร้าง รูปแบบ
และสายการบังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องกับทั้งตัวแสดงของรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ

(o) รับรองว่าทีมแบบสหวิทยาการอิสระนั้นจะสนับสนุนการพัฒนาแผนการชดใช้ค่าเสียหายแบบองค์รวมที่ครอบคลุมได้
โดยเป็นไปตามข้อเสนอแนะที่ระบุไว้ในการศึกษาฉบับนี้และเป็นไปตามความต้องการของเหยื่อ การชดใช้ค่าเสียหายควรรวมถึงการชดใช้สำหรับอันตรายที่เกิดกับเหยื่อ
ซึ่งรวมถึงความเสียหายที่เกิดกับที่ดิน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(p) ดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อรับรองว่ากลไกของศาลในประเทศนั้นมีประสิทธิภาพเมื่อจัดการกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ
รวมถึงพิจารณาวิธีการเพื่อลดอุปสรรคทางกฎหมาย ในเชิงปฏิบัติ และในด้านอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้องที่อาจนำไปสู่การปฏิเสธไม่ให้เข้าถึงการเยียวยาได้
กลไกเหล่านี้จะต้องเคารพและนำจารีตประเพณีและขนบของกลุ่มชนพื้นมาผสานรวมไว้ด้วย

(q) การกำหนดกฎหมายที่มีมาตรการลงโทษทางแพ่งและอาญาในกรณีที่องค์กรธุรกิจนั้นไม่สามารถพัฒนาหรือนำแผนการตรวจสอบอย่างรอบด้านมาปรับใช้ได้
หรือในกรณีที่องค์กรเหล่านี้ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรง
รวมถึงความรับผิดสำหรับความเสียหายอันเกิดจากการใช้มาตรการป้องกันที่ไม่เพียงพอขององค์กรธุรกิจ
กฎหมายที่ครอบคลุมนี้ควรประกอบด้วยคำนิยามอย่างกว้างขององค์กรธุรกิจและควรรวมสถาบันการเงินไว้ด้วย

(r) **ยุติการใช้ถ้อยคำบรรยายของทางการที่มีลักษณะเป็นการตีตรา ทำให้หมดความชอบธรรม หรือทำให้กิจกรรมของนักปกป้อง LNRE นั้นผิดกฎหมาย และให้หันมาส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงสิ่งที่นักปกป้องได้ทำเพื่อปกป้องสิทธิ สิ่งแวดล้อม และนิติธรรม**

(s) **ยุติการใช้กลไกทางกฎหมายอาญา แพ่ง และปกครองในทางที่มิชอบกับนักปกป้อง LNRE รวมถึงการใช้กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายในทางที่มิชอบ**

(t) **รับรองว่าจะมีการดำเนินคดีกับทั้งผู้กระทำความผิดโดยโจ่งแจ้งและผู้ที่เอื้อให้เกิดการกระทำความผิดนั้น ซึ่งรวมถึงองค์กรธุรกิจข้ามชาติ ผู้ลงทุน และธนาคารเพื่อการพัฒนาที่ให้เงินทุน การสนับสนุน หรือสร้างแรงจูงใจให้ทำโครงการที่เชื่อมโยงกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย**

(u) **บังคับตัวแสดงในภาคเอกชน (รวมถึงองค์กรธุรกิจ) ให้แบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับชะตากรรมและที่อยู่ของเหยื่อ และให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการป้องกัน ค้นหา และสืบสวน ตลอดจนชดเชยค่าเสียหายจากการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหายซึ่งเกิดขึ้นเป็นผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงาน ผลิตภัณฑ์ หรือบริการของบริษัทโดยตรงผ่านความสัมพันธ์ทางธุรกิจของบริษัทดังกล่าว**

(v) **สนับสนุนการดำเนินการในรัฐอื่นๆ เพื่อรับรองว่าจะมีการหาความจริง ค้นหา สืบสวน ชดใช้ค่าเสียหาย และกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้องในกรณีที่บริษัทที่มีสำนักงานใหญ่หรือจดทะเบียนในประเทศนั้นเกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้มีภาระความรับผิดชอบ รวมถึงการใช้เขตอำนาจตามหลักสากลในกรณีที่จำเป็น**

(w) **รับรองว่ามีการใช้กฎควบคุมดูแลที่มีความหมายและการกำกับดูแลองค์กรธุรกิจให้สอดคล้องกับ UNGP และดำเนินการตรวจสอบอย่างรอบด้านเพื่อป้องกัน สืบสวน ดำเนินคดี ลงโทษ และแก้ไขจากความรุนแรง (ซึ่งรวมถึงการบังคับบุคคลให้สูญหาย) ที่เชื่อมโยงกับการดำเนินการขององค์กร**

(x) **สร้างเงื่อนไขสำหรับการมีส่วนร่วมกับสถาบันการเงินในอนาคตในด้านการปรึกษาหารือที่มีความหมายระหว่างผู้จัดหาเงินทุนของโครงการกับชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าว โดยเคารพสิทธิในความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งรับรู้ล่วงหน้า และเป็นอิสระอย่างเต็มรูปแบบ**

B. คณะการทำงานให้ข้อเสนอแนะกับสถาบันด้านสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ดังต่อไปนี้

98. **ดำเนินการเชื่อมโยงกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในแง่มุมของกฎหมายเกษตรกรรม แพ่ง ปกครอง และอาญา ทั้งนี้เพื่อระบุหาความเสี่ยงทั้งหมดที่กฎหมายดังกล่าวอาจมีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้อง LNRE โดยควรดำเนินการเชื่อมโยงครั้งนี้ร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบและองค์กรต่างๆ ที่สนับสนุนชุมชน รวมถึงนักวิชาการและนักกิจกรรมที่สนใจ นอกจากนี้ สถาบันควรจะต้องนำเสนอแก่สภานิติบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แน่ใจว่ากฎหมายในชาตินั้นสอดคล้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หลักนิติศาสตร์ และมาตรฐานสูงสุดของสิทธิมนุษยชน**

99. **ทำการประเมิน วิจัย และการดำเนินการอื่นๆ ที่จะเปิดให้มีการจดบันทึกถึงความเสี่ยงที่นักปกป้อง LNRE ต้องเผชิญและแนะนำมาตรการในการค้นหา สืบสวน ควำ่บาตร รวมถึงการจัดการกับความเสียหาย เมื่อต้องเผชิญกับกลุ่มที่มีอิทธิพลสูงตามที่นักปกป้อง LNRE เผชิญ สถาบันด้านสิทธิมนุษยชนระดับชาติจะต้องปกป้องและสนับสนุนเหยื่อ**

C. องค์กรธุรกิจรวมถึงสถาบันการเงิน

100. **คณะการทำงานให้ข้อเสนอแนะกับองค์กรธุรกิจ รวมถึงสถาบันการเงินให้ดำเนินการตามมาตรการป้องกันดังต่อไปนี้**

(a) **ดำเนินการประเมินความเสี่ยงและความขัดแย้งในพื้นที่ที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของลักษณะและบริบทการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุต้นตอของปัญหา**

(b) **มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือแบบมีการบอกแจ้ง รับรู้ล่วงหน้า และเป็นอิสระกับกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนอื่นๆ**

(c) **ใช้มาตรการที่จับต้องได้เพื่อป้องกัน ลด และคำนึงถึงวิธีที่องค์กรจัดการกับผลกระทบไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นจริงและที่อาจเกิดขึ้นเป็นส่วนสำคัญในระบบการตัดสินใจเกี่ยวกับธุรกิจและการจัดการความเสี่ยง รวมถึงผลกระทบที่มีต่อนักปกป้อง LNRE**

(d) **เปิดให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเต็มรูปแบบ**

(e) **ให้นำกลยุทธ์การคุ้มครองนักปกป้องที่ตกอยู่ในความเสี่ยงมาปรับใช้จากการปรึกษาหารือกับบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ**

(f) **อำนวยความสะดวกในการแก้ไขข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับโครงการอย่างสันติ**

(g) **เชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อระบุหาเหตุจูงใจ ความสามารถ และโอกาสที่ตัวแสดงจะมีส่วนร่วมในการกระทำความรุนแรง ตลอดจนการวางแผนเหตุการณ์เพื่อคาดการณ์ถึงความตึงเครียดในสังคมและลดความขัดแย้ง**

(h) **ใช้อำนาจเพื่อกำหนดให้นิติบุคคลที่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ดำเนินการป้องกัน ลด หรือเยียวยาผลกระทบนั้น**

(i) **ปรับและบังคับใช้นโยบายและหลักปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ครอบคลุมซึ่งสอดคล้องกับ UNGP รวมถึงใช้นโยบายการไม่ประนีประนอมสำหรับการโต้ตอบคืนกับนักปกป้อง LNRE รวมถึงการสอดแนม การคุกคาม และการบังคับบุคคลให้สูญหาย ตลอดจนรับรองว่านโยบายเหล่านี้จะมีการใช้บังคับกับทั้งบริษัทย่อย คู่สัญญา และห่วงโซ่อุปทาน โดยมีกลไกด้านภาระความรับผิดชอบไว้สำหรับการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน**

(j) **หลีกเลี่ยงการสร้างถ้อยคำบรรยายที่เป็นอันตรายและใช้ข้อกล่าวหาทางกฎหมายหรือการพิจารณาตามกฎหมายโดยไม่มีหลักฐาน (รวมถึง SLAPP) กับนักปกป้อง LNRE หรือการรายงานนักปกป้องกับหน่วยงานเพื่อเป็นการข่มขู่**

(k) **ดำเนินการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านยิ่งขึ้นในพื้นที่ทั้งหมดที่มีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ที่ดินและนักปกป้องสิ่งแวดล้อมต้องเผชิญกับการคุกคามและยุติหรือถอนการปฏิบัติงานในกรณีที่มีความเสี่ยงที่เชื่อได้ว่าจะเกิดการบังคับบุคคลให้สูญหาย หรือการละเมิดอย่างร้ายแรงอื่นใด**

(l) **รับรองว่าองค์กรจะเคารพหลักการของความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งรับรู้ล่วงหน้า และเป็นอิสระของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากในทุกระยะของโครงสร้าง รวมถึงยุติกิจกรรมที่ไม่ได้รับความยินยอมในลักษณะนี้อย่างเหมาะสมหรือในบริบทที่การต่อต้านโครงการนำไปสู่ความรุนแรงหรือการสูญหาย**

(m) **ตั้งเงื่อนไขสำหรับการให้เงินทุนในโครงการว่าจะต้องแสดงให้เห็นถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงการคุ้มครองนักปกป้อง LNRE ผ่านการระบุข้อสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่บังคับใช้ได้กับการให้เงินทุน การลงทุน และข้อตกลงการให้ความยินยอมทั้งหมด โดยระบุถึงผลสืบเนื่องที่ชัดเจนจากการฝ่าฝืนดังกล่าว**

(n) **จัดทำกลไกการจัดการเรื่องร้องเรียนและร้องทุกข์ที่มีประสิทธิภาพในระดับปฏิบัติงานสำหรับบุคคลหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย โดยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กร**

และมีส่วนหรือดำเนินการเยียวยาแบบองค์รวมอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อองค์กรนั้นก่อให้เกิด มีส่วน หรือเกี่ยวโยงกับการบังคับบุคคลให้สูญหายในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงข้อชี้แนะที่เกี่ยวข้องในรายงานฉบับนี้ด้วย

(o) **เมื่อมีการเข้าทำข้อตกลง**
ให้เพิ่มข้อสัญญาที่มีลักษณะเด็ดขาดสำหรับการปรึกษาหารือกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ โดยสอดคล้องกับมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

101. **ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาบุคคลที่สูญหาย รวมถึงนักปกป้อง LNRE องค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้**

(a) **ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับการค้นหาบุคคลที่สูญหาย**

(b) **อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงดินแดนที่เกี่ยวข้อง**

(c) **ให้การสนับสนุนด้านการวางแผนและทางวัตถุกับการดำเนินการเพื่อค้นหา**

(d) **ใช้อิทธิพลที่ตนมีในการเร่งรัดให้รัฐปฏิบัติตามฐานหน้าที่ในการค้นหาของตน**

(e) **ให้ความช่วยเหลือผ่านการสนับสนุนทางเทคนิคแบบเฉพาะทางทั้งหมดที่จำเป็นต่อปฏิบัติการค้นหา**

(f) **ดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อยุติการมีส่วนในการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนขององค์กรซึ่งเกี่ยวข้องกับการสูญหาย**
และใช้อำนาจเพื่อลดผลกระทบที่เหลืออยู่ทั้งหมดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
โดยควรประกอบด้วยการยุติกิจกรรมของธุรกิจ
หรือการเลิกมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ทางธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ

102. **ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน**
องค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินควรดำเนินการดังต่อไปนี้

(a) **ให้ความร่วมมือกับการสืบสวนอย่างเต็มที่**

(b) **แบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงจากสำนักงานใหญ่ขององค์กรด้วย**

(c) **ให้ความร่วมมือกับเหยื่อและหน่วยงานต่างๆ**
เพื่อรับรองว่าจะได้ดำเนินการสืบสวนอย่างทันท่วงที ละเอียดถี่ถ้วน เป็นอิสระ เป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ

(d) **ให้เงินทุนสำหรับการวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระหากจำเป็น**

(e) **จัดหาทรัพยากรด้านวัสดุเพื่อสนับสนุนกลไกการสืบสวน**

(f) **รับรองว่าเหยื่อและครอบครัวของเหยื่อจะมีสิทธิ์เข้ารับความช่วยเหลือและบริการเพื่อสนับสนุน**

103. **ในส่วนของการชดใช้ค่าเสียหาย**
องค์กรธุรกิจและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบังคับบุคคลให้สูญหายควรดำเนินการดังต่อไปนี้

(a) **ชดใช้ค่าเสียหายให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ**
ในการปรึกษาหารือกับเหยื่อและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ
การชดใช้ค่าเสียหายนั้นควรเป็นไปในแบบองค์รวมและประกอบด้วยมาตรการชดใช้คืน การให้ค่าชดเชย การฟื้นฟู ความพึงพอใจ
และการรับประกันว่าจะไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำ

(b) **ป้องกันไม่ให้กิจกรรมของตนก่อให้เกิดหรือมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบกับสิทธิมนุษยชนที่ไม่พึงประสงค์**
รวมถึงดำเนินการจัดการเมื่อเกิดผลกระทบดังกล่าวเหล่านั้นขึ้น

(c) **เสาะหาวิธีการเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบกับสิทธิมนุษยชนไม่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงาน ผลิตภัณฑ์**
หรือบริการที่องค์กรจัดหาให้ผ่านความสัมพันธ์ทางธุรกิจ
แม้แต่ในกรณีที่องค์กรไม่ได้มีส่วนในการทำให้เกิดผลกระทบเหล่านั้นก็ตาม

D. สำนักงานข้าหลวงใหญ่และบุคลากรในพื้นที่

104. **คณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะว่าสำนักงานข้าหลวงใหญ่และบุคลากรในพื้นที่ควรดำเนินการดังต่อไปนี้**

(a) **เพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามและรายงานต่อสาธารณะเกี่ยวกับการบังคับนักปกป้อง LNRE ให้สูญหาย รวมถึงผ่านการพัฒนารายงานแก่นสาระ การแจ้งเตือนด่วน และการวิเคราะห์แนวโน้มในภูมิภาค**
โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการปะทะกันระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงการดำเนินธุรกิจแบบข้ามชาติ

(b) **ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการสร้างเสริมความสามารถแก่รัฐและ NHRI เพื่อรับรองว่ากรอบของกฎหมายและหลักปฏิบัติเพื่อดำเนินการสืบสวนจะสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหาย**
โดยอ้างอิงแบบเฉพาะเจาะจงไปที่นักปกป้อง LNRE

(c) **สนับสนุนและประสานงานเพื่อดำเนินการแบบระหว่างประเทศเพื่อรับรองว่าองค์กรจะต้องมีภาระรับผิดชอบเกี่ยวกับการบังคับบุคคลให้สูญหายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ รวมถึงอำนวยความสะดวกในการให้ความร่วมมือกันระหว่างกลไกของ UN, ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ กับรัฐ ตลอดจนเป็นกระบอกเสียงสำหรับการใช้กรอบด้านภาระความรับผิดชอบขององค์กรที่มีผลผูกพันในเวทีหารือระหว่างรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง**

(d) **และในบริบทที่เหมาะสม ให้ความช่วยเหลือเหยื่อของการบังคับให้นักปกป้อง LNRE สูญหายโดยช่วยให้เหยื่อได้ใช้กลไกด้านสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค รวมถึงกลไกพิเศษของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ตลอดจนกลไกตามสนธิสัญญา**
รวมถึงคณะการทำงานและคณะกรรมาธิการว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหาย